

Vlaams
Parlement

vergadering **C238**
zittingsjaar 2014-2015

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening,
Energie en Dierenwelzijn

van 13 mei 2015

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Gwenny De Vroe aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, over de slachtcapaciteit tijdens het Offerfeest – 1658 (2014-2015)	
VRAAG OM UITLEG van Hermes Sanctorum-Vandevoorde aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, over onverdoofd slachten – 2108 (2014-2015)	3
VRAAG OM UITLEG van Gwenny De Vroe aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, over het laten inslapen van surplusdieren – 1896 (2014-2015)	10
VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Annemie Turtelboom, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de beslissing van Eandis om geen nieuwe gasleidingen te leggen in nieuwe verkavelingen – 1971 (2014-2015)	
VRAAG OM UITLEG van Robrecht Bothuyne aan Annemie Turtelboom, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de aansluitbaarheidsgraad van het aardgasnet in Vlaanderen – 1972 (2014-2015)	14
VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Annemie Turtelboom, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over het onderzoeken van de oprichting van een ESCO-fonds voor ondernemingen met ESR-neutraliteit – 2008 (2014-2015)	21
VRAAG OM UITLEG van Robrecht Bothuyne aan Annemie Turtelboom, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over warmtenetten – 2099 (2014-2015)	
VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Annemie Turtelboom, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de warmtenetten – 2117 (2014-2015)	24

VRAAG OM UITLEG van Gwenny De Vroe aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, over de slachtcapaciteit tijdens het Offerfeest – 1658 (2014-2015)

VRAAG OM UITLEG van Hermes Sanctorum-Vandevoorde aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, over onverdoofd slachten – 2108 (2014-2015)

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: Mevrouw De Vroe heeft het woord.

Mevrouw Gwenny De Vroe (Open Vld): Minister, vorige week hebben we al over dit onderwerp gedebatteerd naar aanleiding van een voorstel van resolutie. We zijn blij dat vandaag de vragen om uitleg op de agenda staan en we van u de antwoorden zullen krijgen die we graag vorige week al hadden gekend.

In februari heb ik u ook al een schriftelijke vraag gesteld over hetzelfde onderwerp. U hebt toen geantwoord dat er tijdens het Offerfeest van 2014 net geen 36.000 schapen op rituele wijze werden geslacht. Net geen 27.000 daarvan, of maar liefst 75 procent, werden op tijdelijke slachtvloeren geslacht.

U hebt aangekondigd dat u een verbod wilt instellen op onverdoofd slachten op tijdelijke werkvloeren, en dus dreigt er een capaciteitsprobleem. U stelde immers dat "momenteel nog wordt onderzocht welke capaciteit effectief aanwezig is in de slachthuizen en hoe deze capaciteit maximaal benut kan worden". Als er geen sluitende oplossing uit de bus komt, bestaat het risico op illegale slachtingen. Dat is uiteraard iets wat vermeden moet worden, daarover is iedereen in deze commissie het eens.

Het komt erop aan een regeling voor voldoende slachtcapaciteit te zoeken, die optimaal rekening houdt met het welzijn van de te slachten dieren. Afgezien van persoonlijke sentimenten, is er nog de juridische realiteit, die een totaalverbod op onverdoofd slachten niet mogelijk maakt op basis van artikel 9 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en artikel 19 van de Grondwet. Volgens de Europese slachtverordening mogen rituele slachtingen enkel plaatsvinden op tijdelijk erkende slachtvloeren als de dieren vooraf bedwelmd worden met de geschikte verdovingsapparatuur.

Overleg met organisaties die de betrokken groepen vertegenwoordigen, is uiteraard van cruciaal belang, ook om alternatieven als elektronarcose aanvaardbaar te maken. Mogelijk kunnen ook afspraken over een goede spreiding van onverdoofde slachtingen in slachthuizen enig soelaas brengen. Ook alternatieven als een geldoffer in plaats van een schaap kunnen in overweging worden genomen.

Minister, de zwaarste kritiek die wij horen, is dat er een totaal gebrek aan overleg is geweest en dat er onvoldoende draagvlak is. De Open Vld-fractie staat achter dialoog, verzoening, praktische haalbaarheid, geen verdoken dierenleed, de EU-regels en geen visering van geloofsgemeenschappen. U kunt de hand reiken naar religieuze gemeenschappen, zonder dat u uw principes hoeft te verliezen.

Vindt u dat er voldoende overleg is geweest, onder meer met de joodse en de islamitische gemeenschappen, die uiteindelijk de gevolgen van deze beslissing zullen moeten dragen? Vindt u dat overleg met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) van belang is en dat er nog verder overleg moet worden gevoerd? Is er volgens u voldoende draagvlak bij de VVSG en bij de religieuze gemeenschappen?

Kunt u verzekeren dat uw verbod op onverdoofd slachten op tijdelijke slachtvloeren niet zal leiden tot een stijging van het aantal illegale slachtingen? Overweegt u een algemeen verbod op het vervoeren van schapen in personenwagens? Hoever staat het onderzoek naar de maximale benutting van de capaciteit in de slachthuizen voor onverdoofde slachtingen tijdens het Offerfeest? Is daar inmiddels duidelijkheid over? Zo neen, tegen wanneer zal die er wel zijn? Zullen de slachthuizen in staat zijn om 100 procent van de onverdoofde slachtingen, waarvan vorig jaar driekwart op tijdelijke slachtvloeren gebeurde, op te vangen? Zo neen, hoe zult u dat oplossen? Hoever staat u met uw overleg met de betrokken organisaties over het Europese verbod op onverdoofde slachtingen?

De voorzitter: De heer Sanctorum heeft het woord.

De heer Hermes Sanctorum-Vandevoorde (Groen): Minister, collega De Vroe van Open Vld sprak over een juridische realiteit en haalde het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en een artikel in de Grondwet aan. Waar zij naar verwijst, zijn echter niet die artikelen zelf, maar de juridische interpretatie ervan. Dat is een belangrijk verschil. Er is inderdaad een advies geweest op basis van voornamelijk onze eigen Grondwet. Die analyse stelde dat godsdienstvrijheid zou moeten primeren op dierenwelzijn. Zo kun je het samenvatten. Maar dat was een juridische interpretatie.

Als we echter spreken over de realiteit, moeten we stellen dat dieren onverantwoord lijden bij onverdoofd slachten. Dat is de wetenschappelijk gefundeerde realiteit, en dus moet, wat mij betreft, een verbod op onverdoofd slachten de uiteindelijke doelstelling zijn, gewoon om te vermijden dat dieren onverantwoord lijden, dus in het belang van het dierenwelzijn.

Maar om een goede praktijk te garanderen – want we kunnen wel grote theoretische principes hanteren, maar het moet in de praktijk kunnen gebeuren –, is overleg noodzakelijk niet alleen met de moslimgemeenschap maar ook met andere religieuze gemeenschappen en actoren – ook de vleesproductie speelt een rol –, en iedereen in de commissie staat achter dat overleg. U had zelf de deadline van 1 maart aangehaald, maar het is nu al half mei en stilaan begint er nervositeit te ontstaan voor de praktische organisatie van het Offerfeest. We moeten snel duidelijkheid kunnen verschaffen hoe de praktische organisatie zal verlopen. Voor alle duidelijkheid: ik denk niet dat het een oplossing is om te zeggen dat we het dit jaar bij het oude zullen houden en zullen zien wat er de komende jaren zal gebeuren. Dat is geen oplossing. Het is ook geen oplossing dat een stadsbestuur eenzijdig aankondigt te doen wat er altijd al is gedaan. Dat is een foute benadering. Als ik me niet vergis, is dat een uitspraak van de burgemeester van Genk. Het is ook niet constructief.

Minister, ik hoop, zeker na het intense debat van vorige week, dat u wat meer uitleg zult kunnen geven over de praktische organisatie van het Offerfeest dit jaar en over een duurzame oplossing om het onverdoofd slachten in Vlaanderen te kunnen bannen.

De voorzitter: Mevrouw Lieten heeft het woord.

Mevrouw Ingrid Lieten (sp-a): Voorzitter, minister, collega's, in ons land acht men vrijheid van geloof heel waardevol en het staat ook in de Grondwet. We moeten dat dus ook respecteren, welk geloof we zelf ook aanhangen. Wederzijds respect is essentieel. Het is een belangrijk aspect in dit debat.

Het stoort me dat soms het beeld wordt opgehangen dat de twee waarden, dierenwelzijn en vrijheid van geloof, tegengesteld zouden zijn en dat de ene geen waardering heeft voor de andere. Er wordt soms gezegd dat de moslimgemeenschap helemaal geen belang hecht aan dierenwelzijn, maar dat is

natuurlijk helemaal niet waar. Een moslim, net zoals ieder ander mens, heeft respect voor dieren. Bovendien hebben heel veel mandatarissen die gelovig zijn, de laatste jaren hun verantwoordelijkheid genomen samen met burgemeesters en schepenen, om maximaal te investeren in dierenwelzijn. Heel veel gemeentebesturen hebben de voorbije tien jaar samen met de moslimgemeenschap inspanningen geleverd om de moslimfamilies ervan te overtuigen niet meer thuis te slachten maar naar een gemeenschappelijke, tijdelijke slachtplaats te gaan die onder toezicht van de gemeentebesturen staat, met de nodige waarborgen. Veel mandatarissen en mensen uit de moslimgemeenschap hebben hun nek uitgestoken en verantwoordelijkheid genomen om families hiervan te overtuigen. Het is dan ook niet evident dat u zegt dat u tijdelijke slachtplaatsen wilt verbieden. Er is heel wat ongerustheid en verwarring.

Minister, ik heb begrepen dat u intussen de kaart van het overleg hebt getrokken, wat ik zeker en vast ondersteun. Hoever staat u met dat overleg? Met wie hebt u eigenlijk overleg gepleegd de voorbije maanden?

Het is zo dat de tijd dringt. Verschillende gemeenten beginnen nu met de praktische voorbereidingen voor het Offerfeest in september. Er moeten aanbestedingen worden gedaan, er moeten gemeenteraadsbeslissingen worden genomen. Minister, wat is uw timing om het Offerfeest te organiseren?

Ook de regionale spreiding is een probleem. Er is uiteraard een verschil tussen slachten in een slachthuis of in een tijdelijke slachtplaats. Er zijn niet in alle regio's slachthuizen die dit kunnen opvangen en voldoende capaciteit hebben. Hoe gaat u om met de regionale aanwezigheid of afwezigheid van slachtinrichtingen?

De voorzitter: Mevrouw Claes heeft het woord.

Mevrouw Sonja Claes (CD&V): Minister, in september vorig jaar kondigde u aan dat u het onverdoofd slachten wou verbieden. Een beetje later werd het dat u de tijdelijke slachtvloeren wou verbieden. Door die uitspraken op dat moment hebt u bijna een voorafname gedaan van uw beslissing.

Nadien hebben alle leden van deze commissie verklaard dat dit een goede beslissing kan zijn, maar dat dit enkel in goed overleg met alle betrokken groepen kan slagen. De betrokken groepen zijn natuurlijk in de eerste plaats de getroffen geloofsgemeenschappen, de moslims en de joden. Het betreft een rite die binnen die geloofsgemeenschappen gangbaar is. Uiteindelijk beslissen ze zelf hoe ze die rite in stand houden.

Minister, u wilt een verandering tot stand brengen. Dat zal enkel lukken indien u dit in nauw overleg met de betrokkenen doet. U moet hen ervan overtuigen dat dit de beste wijze is. Enkel op die manier kan een verandering tot stand komen. Wat het overleg met de geloofsgemeenschappen betreft, hebt u het uzelf met die uitspraken dan ook heel erg moeilijk gemaakt.

De organisatoren van de tijdelijke slachtvloeren zijn heel vaak gemeentebesturen. De voorbije jaren zijn zij met illegale thuisvlachten geconfronteerd. Ze hebben daar veel moeite en last mee gehad. Met de tijdelijke slachtvloeren hebben ze een praktische manier gevonden om dit probleem op te lossen.

Dit is misschien niet helemaal in overeenstemming met wat de Europese regelgeving ons oplegt. Als de tijdelijke slachtvloeren zouden worden verboden en hierdoor een capaciteitsprobleem zou ontstaan, verwachten we echter van een minister dat hij ervoor zorgt dat we niet naar de situatie van de illegale thuisvlachten terugkeren. Dat zou pas een groot probleem zijn. Het overleg met de gemeentebesturen moet leiden tot een degelijke spreiding en een degelijke handhaving van de beslissing die u uiteindelijk zult nemen.

Een volgend probleem betreft natuurlijk de timing. Daar hebben we het vorige week al uitgebreid over gehad. Het eerstvolgende Offerfeest vindt plaats in september 2015. Het daaropvolgende Offerfeest komt er al aan in augustus 2016. De tijd is dan ook heel erg kort om in overleg met de geloofsgemeenschappen tot een oplossing te komen.

Minister, ik vind het dan ook van fundamenteel belang te weten wat uw doelstellingen op korte termijn, middellange termijn en langere termijn zijn. Wat zijn uw voorstellen voor dit Offerfeest en het volgende Offerfeest? Wilt u een verbod op de rituele slachtingen of een totaalverbod op het onverdoofd slachten? Om te weten of de beslissingen die u of het Vlaams Parlement in dit verband moeten nemen de juiste beslissingen zijn, moeten we zicht op die verschillende denksporen krijgen.

De voorzitter: De heer Engelbosch heeft het woord.

De heer Jelle Engelbosch (N-VA): Voorzitter, vorige week hebben we in deze commissie een heel heftige discussie gevoerd over dit onderwerp. Volgens mij waren we het er toen allemaal over eens dat we een sereen debat moeten houden om tot een oplossing te komen. Ik wil dan ook absoluut niet ingaan op de suggesties van mevrouw Lieten. Dat zou ons weer in hetzelfde debat terechtbrengen.

Volgens mij is het zo helder als pompwater dat het onverdoofd slachten moet eindigen. De vraag die iedereen zich nu stelt, is op welke wijze en op welke termijn we dit praktisch moeten aanpakken. We moeten een akkoord vinden waarin alle betrokkenen zich kunnen vinden.

Minister, u hebt aangekondigd dat u overleg wilt plegen met alle betrokkenen. Ik zou graag van u horen of u een antwoord op dat voorstel hebt ontvangen. Indien dit niet het geval zou zijn, zou ik graag vernemen hoe het hiermee staat. Zult u overleg plegen met alle betrokkenen? Hebt u er enig zicht op wanneer een oplossing uit de bus zou kunnen komen?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Voorzitter, ik zal eerst ingaan op de concrete vragen over capaciteit en dergelijke. België telt 47 erkende slachthuizen. Vlaanderen heeft 14 slachthuizen voor runderen, schapen en geiten, 10 slachthuizen enkel voor runderen en 3 slachthuizen enkel voor schapen en geiten. Het maximaal aantal dieren dat in 2014 op normale dagen is geslacht, wijst op een totale slachtcapaciteit van 6400 runderen, 2109 schapen en 376 geiten.

Uit de gegevens over het aantal slachtingen tijdens het Offerfeest blijkt dat zestien slachthuizen hieraan hebben meegewerkt. Daarvan hebben er vijf onder hun capaciteit geslacht en hebben er drie eenzelfde aantal dieren als tijdens gewone slachtdagen geslacht. Daarnaast hebben acht slachthuizen duidelijk meer dieren geslacht dan op normale slachtdagen. We moeten natuurlijk in ogenschouw nemen dat het Offerfeest gespreid over drie dagen in plaats van op een enkele dag kan verlopen.

Mevrouw De Vroe, u hebt nog naar alternatieven voor het slachten verwezen. Er zijn alternatieven. Ik hoef me daar niet over uit te spreken.

Wat de spreiding van de erkende slachthuizen en van de tijdelijke slachtvloeren en hun respectievelijke capaciteit betreft, zijn er sterke provinciale verschillen. In West-Vlaanderen zijn er 7 erkende slachthuizen en 2 tijdelijke slachtvloeren. In 2014 hebben 5 slachthuizen aan het Offerfeest geparticipeerd. Toen zijn 1856 dieren in slachthuizen en 1097 dieren op tijdelijke slachtvloeren geslacht.

In Oost-Vlaanderen zijn er 6 slachthuizen en 15 tijdelijke slachtvloeren. In de slachthuizen zijn 407 dieren geslacht. 3 slachthuizen hebben daaraan meegewerkt.

Op tijdelijke slachtvloeren zijn er 6867 dieren geslacht tijdens het Offerfeest in 2014. In Antwerpen zijn er 6 slachthuizen en 11 tijdelijke slachtvloeren. Tijdens het Offerfeest in 2014 zijn er 3949 dieren in 3 slachthuizen geslacht. Op tijdelijke slachtvloeren zijn er 6237 dieren geslacht. In Vlaams-Brabant zijn er 3 erkende slachthuizen en 15 tijdelijke slachtvloeren. Er zijn 4626 dieren geslacht in 2 slachthuizen en 9150 op tijdelijke slachtvloeren. In Limburg zijn er 5 slachthuizen en 16 tijdelijke slachtvloeren. In 3 slachthuizen zijn er 485 dieren geslacht en op tijdelijke slachtvloeren 3626.

De verwerking op de tijdelijke slachtvloeren was het minst in West-Vlaanderen, het tweede minst in Limburg, het derde minst in Antwerpen en vervolgens in Oost-Vlaanderen. Het grootste aantal was in Vlaams-Brabant.

Het vertrekpunt van de discussie is uiteraard de beleidsnota zoals die uitgebreid is besproken in de commissie en voorafgaandelijk in de regering. Die beleidsnota vertrekt van de EU-verordening en de vaststelling van de juridische incompatibiliteit met de tijdelijke slachtvloeren. Juridisch is uitvoerig intern en extern geadviseerd dat de tijdelijke slachtvloeren en vooral het gegeven dat daar onverdoofd wordt geslacht in strijd is met de Europese verordening. Dat botst dan weer op de vigerende praktijken in Vlaanderen. Op basis hiervan heb ik veelvuldig – ik denk op een twintigtal momenten – overleg gepleegd met de Raad van de Moslimexecutieve, de Raad voor Theologen, verschillende leden van het ketenoverleg, namelijk de verschillende partners die bezig zijn met vlees van de weide tot op het bord, dus zowel de Boerenbond en het Algemeen Boerensyndicaat (ABS), als Comeos – de warenhuizen –, de vleesverwerkende industrie, de federatie van slachthuizen enzovoort.

Op basis daarvan heb ik een alternatief voorstel geformuleerd dat wordt besproken in de schoot van de regering. Vanzelfsprekend wil ik het overleg dat daar plaatsheeft respecteren. Ik hoop dat we snel tot een akkoord kunnen komen of alleszins over een alternatief kunnen spreken. Anders is er natuurlijk nog altijd wat er vervat zit in de beleidsnota.

Ik heb de nota met capaciteitscijfers uitvoerig besproken. Dat is de stand van zaken.

De voorzitter: Mevrouw De Vroe heeft het woord.

Mevrouw Gwenny De Vroe (Open Vld): Minister, ik heb de voorbije keren herhaaldelijk gehandeld op het belang van het overleg. Ik heb begrepen dat u overleg hebt gehad. Ik begrijp ook dat u niet in detail wilt zeggen met wie, maar ik had toch graag vernomen of u overleg hebt gehad met de joodse gemeenschap en of u al dan niet uitvoerig overleg hebt gehad met de VVSG. Ik hoop dat u daar straks een antwoord op kunt geven. Ik denk dat deze twee actoren heel belangrijk zijn. Ik had daar dus graag wat meer duiding over gehad.

Verder had ik graag vernomen of u ook nog verder overleg plant. U zegt dat het in de schoot van de regering is. Maar voert u momenteel nog overleg met de actoren, als u rekening houdt met de gesprekken die lopen met de regering?

U weet dat ik meermaals onze bezorgdheid heb geuit over de capaciteit. U zegt dat er 47 erkende slachthuizen zijn en dat er daarvan 16 hebben meegewerkt aan het voorbije Offerfeest. Uit uw cijfers blijkt inderdaad dat er nog wel capaciteit is. Maar staan die erkende slachthuizen ervoor open om die rituele slachtingen daar te laten plaatsvinden? Ik had daarover graag nog wat meer gedetailleerde info ontvangen.

Ik denk dat het belangrijk is om te weten of de religieuze gemeenschappen openstaan voor alternatieven zoals elektronarcose, geldoffers, de keelsnede en de verdoving nadien, de 'post-cut stunning'. Kunt u daarover feedback geven? Er

moet een compromis worden gesloten met de gemeenschappen om in deze materie zoveel mogelijk stappen vooruit te kunnen zetten. Ik hoop dat u ons hierover wat meer info kunt bezorgen.

De voorzitter: De heer Sanctorum heeft het woord.

De heer Hermes Sanctorum-Vandevoorde (Groen): Minister, ik denk dat ik goed heb begrepen dat er een ontwerp op tafel ligt. U hebt dat gedaan op basis van input op verschillende fora van overleg. Het is niet helemaal duidelijk op welke manier er een akkoord is met de verschillende actoren.

Op basis van input hebt u een ontwerp op tafel liggen dat u met de collega's van de Vlaamse Regering zult bespreken. Zo heb ik dat begrepen. Ik heb geen zin in politiek gehakketak in dit dossier, ik wil gewoon een oplossing. Mag ik concluderen dat dit over een tweetal weken zal zijn besproken binnen de Vlaamse Regering en dat dit thema opnieuw kan worden geagendeerd in deze commissie? Als u dat nog even kunt bevestigen, zal ik over een tweetal weken een nieuwe vraag stellen over de stand van zaken.

De voorzitter: Mevrouw Lieten heeft het woord.

Mevrouw Ingrid Lieten (sp-a): Minister, ik wil graag nog wat verduidelijking vragen. Zo is het me niet helemaal duidelijk of u overleg hebt gepleegd met de burgemeesters van de betrokken gemeenten waar tijdelijke slachtvloeren worden ingericht en met de lokale mandatarissen van de diverse partijen die tot de moslimgemeenschap behoren. Ik begrijp dat u hebt gesproken met de Moslim-executieve, maar het lijkt me wijs om ook overleg te plegen met de lokale mandatarissen die tot de moslimgemeenschap behoren en die tot nu toe hun verantwoordelijkheid hebben genomen. Hebt u dat gedaan?

U zegt dat het voorstel in de schoot van de regering ligt, maar heeft dat voorstel het akkoord van de moslimgemeenschap en van de joodse gemeenschap? Het is een verschil of u naar de regering gaat met een voorstel dat gedragen wordt door de mensen met wie u overleg hebt gepleegd, dan wanneer u dat doet met een niet-gedragen voorstel.

U hebt cryptisch gezegd dat wanneer er geen akkoord wordt bereikt, de beleidsnota blijft. Moet ik daaruit afleiden dat u zich bij een niet-akkoord binnen de regering, zult beroepen op de Europese wetgeving? Zult u de burgemeesters die een slachtvloer inrichten in dat geval beboeten en zult u de politie afsturen op moslimfamilies die met hun schaap op weg zijn naar de slachtvloer?

We hebben vorige week een voorstel van resolutie ingediend dat jammer genoeg niet is goedgekeurd door de andere partijen. Daarin vroegen wij twee zaken. Wij zijn absoluut voor dierenwelzijn en -liefde en vinden dat er inspanningen moeten worden geleverd om de waarden van dierenwelzijn en de vrije geloofsbelijdenis te verenigen. Minister, in dat voorstel van resolutie vroegen wij of u, indien u vandaag nog niet zo ver bent om met een akkoord te komen waar iedereen achter staat, toch verder zou onderhandelen met de verschillende gemeenschappen en burgemeesters en dat u intussen duidelijk een signaal geeft dat de gemeentebesturen dit jaar en ook de volgende jaren, tot er een akkoord is, verder het Offerfeest kunnen organiseren zoals ze dat in het verleden hebben gedaan. De burgemeesters hebben recht op een duidelijk antwoord van u, zij moeten ook rechtszekerheid krijgen. Zij zijn in hun eigen gemeente verantwoordelijk voor de veiligheid en hygiëne. Als u nog geen akkoord hebt, willen wij u vragen om daar verder over te onderhandelen maar intussen ook duidelijk te maken dat het Offerfeest dit jaar en de volgende jaren verder mag worden georganiseerd zoals dat in het verleden gebeurde.

De voorzitter: Mevrouw Claes heeft het woord.

Mevrouw Sonja Claes (CD&V): Minister, in uw antwoord geeft u toelichting over de capaciteit van de slachthuizen. Als we die cijfers bekijken, zien we dat er ruimte is in de slachthuizen om meer schapen of runderen te verwerken. Zijn die slachthuizen bereid om die varkens- of runderlijnen om te vormen naar schapenlijnen? Als we cijfers krijgen over slachthuizen, moeten we weten hoeveel schapenslachtlijnen mogelijk zijn. U hebt gezegd hoeveel schapen er geslacht zijn, maar niet hoe groot de bereidheid is van de slachthuizen om een bepaalde capaciteit te leveren. Dat is immers de vertrekbasis. Als het ritueel slachten alleen kan in slachthuizen, is het belangrijk om te weten hoe groot de capaciteit is, of er bereidheid is voor een omvorming en of zo'n omvorming realistisch is.

Minister, we blijven ook op onze honger over de timing. Het is essentieel voor de gemeenten en voor de anderen die de tijdelijke slachtvloeren organiseren voor 2015 om te weten waar we op langere termijn naartoe gaan.

De voorzitter: De heer Engelbosch heeft het woord.

De heer Jelle Engelbosch (N-VA): Ik blijf me verbazen over de manier waarop sp.a onwettelijkheden in stand wil houden, dit jaar en de volgende jaren. Voor het vervoer van een schaap zijn er regels waar elke gemeenschap zich moet aan houden. Sp.a doet bijna alsof er uitzonderingen zouden moeten worden gemaakt als er een akkoord wordt gevonden. Als er geen akkoord wordt gevonden, dan schuiven zij de wetgeving en de Europese verordeningen gewoon aan de kant. Ik roep daarbij op tot een consensus.

Om tot een akkoord te komen, geeft discretie de enige kans op succes. In die zin ben ik tevreden, minister, dat u zegt dat in de schoot van de regering er een voorstel op tafel ligt. U hebt al meerdere keren aangehaald dat u met alle betrokken actoren rond de tafel hebt gezeten. Ik veronderstel dus dat het akkoord dat u nu voorstelt binnen de regering, ook gedragen is door de betrokkenen.

Minister, u weet ook dat de tijd dringt. Het Offerfeest komt er inderdaad aan in september, maar ik heb er alle vertrouwen in dat we er wel uit zullen geraken.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Met de VVSG is ook overleg geweest op mijn kabinet. Als u zegt dat alle burgemeesters in wier gemeente er tijdelijke slachtvloeren zijn, allemaal moeten passeren, dan zijn dat er 59. Als je ergens toe wilt komen en een oplossing wilt, denk ik dat vooral productief overleg zinvol is. Daarbovenop nog eens praten met de mandatarissen die u voorstelt, lijkt me geen efficiënte werkwijze als je niet helemaal wilt verzuipen. Ik heb gezegd dat uitvoerig overleg, zeker een twintigtal overlegmomenten, georganiseerd is op basis waarvan ik een alternatief voorstel heb geformuleerd.

Staan religieuze gemeenschappen open voor alternatieven? Zowel met de Moslimexecutieve als met de Raad van Theologen en de tolken heb ik uitvoerig overleg gehad, meermaals. Zij staan weigerachtig ten opzichte van alternatieven. Zij zouden liever hebben dat alles bij het oude blijft. Daar druisen we in tegen de Europese verordening. De regelgevingen zijn met elkaar in conflict. *(Opmerkingen)*

Het gaat over het Offerfeest, voor alle duidelijkheid. Dat was de aanleiding. Dat wordt niet bepaald georganiseerd door de joodse gemeenschap.

Wat betreft de bereidheid van de slachthuizen: daar is zeer grote terughoudendheid om te zorgen voor meer capaciteit. Ik kan dat niet opleggen natuurlijk. Wat betreft timing is er een duidelijke stellingname in de beleidsnota en is er een alternatief voorstel. Dat ligt nu voor. De timing ligt niet volledig in mijn handen,

maar ik hoop, net zoals u, dat we daarin snel kunnen vooruitgaan en dat we met zijn allen onze verantwoordelijkheid kunnen nemen.

De voorzitter: Mevrouw De Vroe heeft het woord.

Mevrouw Gwenny De Vroe (Open Vld): Minister, dank u wel voor uw verdere duiding. Ik hoor iets wat ik liever niet had gehoord. Ik had graag gehad dat u zou zeggen dat men openstond voor alternatieve methodes, maar blijkbaar verlopen die gesprekken wat dat betreft zeer negatief. Daarom mijn vraag of u met hen daarover nog verder in overleg zult gaan om toch te proberen nog stappen vooruit te zetten.

Wat betreft de terughoudendheid van de slachthuizen om voor het Offerfeest meer te gaan slachten, komt mijn vrees weer boven in verband met de capaciteit. Ik hoop dat u wat dat betreft nog zeker gesprekken voert. Uw voorstel ligt nu in de schoot van de regering. Ik denk dat het van belang is dat er nog overleg is.

Wat betreft de timing, denk ik dat u eind deze maand zult moeten communiceren naar de betrokken gemeentebesturen hoe ze het Offerfeest in hun gemeente moeten organiseren.

De voorzitter: De heer Sanctorum heeft het woord.

De heer Hermes Sanctorum-Vandevoorde (Groen): Ik begrijp dat we ons bevinden in een zeer delicate fase in het besluitvormingsproces. Hoewel ik graag zou willen weten wat er exact op tafel ligt, respecteer ik de discretie. Die moet wat mij betreft zeker niet doorbroken worden. Alleen, minister, begrijpt u dat het de taak is van dit parlement om druk te blijven zetten. Nogmaals, binnen twee weken ga ik opnieuw een vraag stellen. Ik hoop dat u dan wel meer klaarheid kunt bieden.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Gwenny De Vroe aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, over het laten inslapen van surplusdieren – 1896 (2014-2015)

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: Mevrouw De Vroe heeft het woord.

Mevrouw Gwenny De Vroe (Open Vld): Minister, recent stonden er heel wat artikels in de krant met betrekking tot surplusdieren. Het ging meer bepaald over het dierenpark Planckendael, dat soms dieren doodt die het op overschot heeft, om het zo cru te zeggen. Het vlees wordt daarna gevoederd aan roofdieren.

Een tijdje geleden ontstond er internationale commotie rond een gelijkaardige praktijk in de zoo van Kopenhagen, waar een giraf was afgemaakt en nadien gevoederd werd aan de leeuwen. Ofschoon deze praktijken moreel afkeurende reacties uitlokken, verdient deze problematiek ook een rationele benadering waarin wordt gezocht naar de achterliggende motieven en de concrete omstandigheden waarin die euthanasie plaatsvindt.

De Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde van Antwerpen (KMDA), waartoe Planckendael behoort, heeft inmiddels bekendgemaakt dat het euthanaseren van dieren deel uitmaakt van het beleid rond surplusdieren.

Het blijkt te gaan om gezonde dieren die 'op overschot' zijn en die niet in andere Europese parken terecht kunnen. Daarnaast wordt gewezen op de wetten van de

natuur, waar bijvoorbeeld in kuddes vaak maar één mannetje en verschillende vrouwtjes zijn. Dat maakt dat er voor meerdere mannetjes geen plaats is.

Dat neemt niet weg dat het euthanaseren van gezonde dieren een gevoelige materie is. Het is van belang dat er transparantie bestaat over het beleid dat ter zake wordt gevoerd in de betreffende dierenparken en dat er op een rationele, verantwoorde en liefst zo minimalistisch mogelijke manier wordt omgesprongen met het euthanaseren van deze dieren. Het moet evident zijn dat euthanasie niet de eerste maar de laatste oplossing is, nadat alternatieven zijn onderzocht en onhaalbaar zijn gebleken.

Minister, hoe staat u tegenover het beleid van dierenparken die surplusdieren euthanaseren? Aan welke voorwaarden moet volgens u worden voldaan vooraleer kan worden besloten om dieren te euthanaseren? Hebt u al duidelijkheid gevraagd bij de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde in Antwerpen over hun euthanasiebeleid bij surplusdieren? Zo ja, welk beleid werd er gevoerd en is dit in de loop der jaren geëvolueerd? Weet u of het euthanaseren van surplusdieren ook in andere Vlaamse dierenparken of dierentuinen gebeurt? Zult u het euthanasiebeleid van surplusdieren in dierenparken in de toekomst op een andere manier opvolgen, zodat er meer transparantie in het beleid komt?

De voorzitter: Mevrouw Robeyns heeft het woord.

Mevrouw Els Robeyns (sp-a): Ik kan perfect begrijpen dat, als men gezonde dieren euthanaseert, enkel omdat ze op overschot zijn, het als verwerpelijk en onaanvaardbaar wordt gezien. Vooral ook omdat het probleem van de surplusdieren voor een stuk wordt gecreëerd door de dierenparken zelf. Zij kweken dieren omdat ze schattig zijn als ze jong zijn, maar als ze ouder zijn, worden die overbodig. We moeten erop aandringen dat de dierenparken hun beleid op de een of andere manier zouden aanpassen. Dat lijkt me perfect mogelijk door surplusdieren te vermijden, via geboortebeperving bijvoorbeeld, en door andere oplossingen te zoeken dan ze te doden als er toch dieren op overschot zijn. In die zin wil ik de vraag van mevrouw De Vroe steunen.

De voorzitter: De heer Engelbosch heeft het woord.

De heer Jelle Engelbosch (N-VA): Collega's, het is een ethisch debat. Zoals mevrouw De Vroe zegt, moeten we dat rationeel benaderen. We moeten niet meegaan in de selectieve verontwaardiging die er vandaag over ontstaat. Er wordt gesproken over 'euthanasie'. Dat is gewoon niet waar, dit is slachten. Het heeft niets met euthanasie te maken. Laat ons daarover ook niet hypocriet doen. In het wild worden die beesten ook opgegeten. In dierenparken worden doorgaans anonieme koeien gevoerd aan de dieren, en dan hebben we er geen enkel probleem mee. Plots staat de wereld in rep en roer als het gaat om surplusdieren.

Opvallend, en dan deel ik de verontwaardiging wel, is dat het ging om een bedreigde diersoort. Blijkbaar vond men geen oplossing om het dier naar een ander park te brengen. Ik heb zelfs begrepen dat het ging om een diersoort die is uitgestorven in de vrije natuur en enkel nog in dierenparken zou bestaan. Moeten we het ruimere debat niet eens voeren: waarom houden dierenparken vandaag uitgestorven diersoorten kunstmatig in leven en in kweekprogramma's, als ze geen enkele inspanning leveren om die dieren via programma's opnieuw in het wild te laten leven? Wat is het nut van een levend museum in dierenparken?

Minister, er is een Europese koepel van dierenparken. Weet u of daar herplaatsingsprogramma's bestaan, waarbij parken hun surplusdieren op een lijst zetten en andere parken kijken of ze het dier kunnen opvangen? Kunt u een bijdrage leveren tot een debat op Europees niveau over het opstarten van programma's in

de dierenparken om in de natuur uitgestorven diersoorten opnieuw in het wild te brengen?

De voorzitter: De heer Ceyskens heeft het woord.

De heer Lode Ceyskens (CD&V): Ik ben het bijzonder eens met de nuancering van de heer Engelbosch. Hij maakt de opmerking dat dierenparken bepaalde diersoorten in stand houden, zonder dat ze worden uitgezet. Maar als zij daarmee stoppen, is het natuurlijk voor eens en voor altijd. Dat zijn bijzonder ingrijpende beslissingen. Als ze bepaald genetisch materiaal in stand houden, houdt dat in dat ze het na x-aantal jaren nog altijd kunnen proberen. Daar op een gegeven moment mee stoppen, vind ik wel een erg gevaarlijke beslissing.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik ben het ermee eens dat we de zaken moeten benoemen zoals ze zijn. Euthanasie associeer ik altijd met een vorm van wilsuïding, wat in dit geval toch moeilijk is.

De richtlijn van de Raad van 1999 betreffende het houden van wilde dieren in dierentuinen deelt de dierentuinen een belangrijke rol toe voor conservatie, onderzoek, voorlichting en bewustmaking van het publiek, waarbij het dierenwelzijn gegarandeerd moet worden. Het is in de praktijk niet eenvoudig om het evenwicht tussen die verschillende factoren te bewaren. Het kweken van dieren vormt een fundamenteel onderdeel van het conservatieluw en is noodzakelijk voor het behoud van de genetische diversiteit binnen de dierentuinpopulatie.

Uiteraard moet dat kweken gebeuren op een weloverwogen manier, waarbij surplusdieren zo veel mogelijk vermeden worden. In de rest van Europa kun je zeggen dat er grosso modo twee scholen bestaan. Ten eerste heb je de stroming die vooral in het Verenigd Koninkrijk aanwezig is, waarbij men voortplanting vooral wil voorkomen, als de kans groot is dat jongen niet geplaatst kunnen worden. Dat sluit euthanasie natuurlijk niet uit, want je kunt niet alles perfect plannen.

De tweede stroming sluit vooral aan bij de Scandinavische visie, waarover hier nogal plastisch werd verteld en waarvan we de voorbeelden kennen uit de pers. De ratio daarachter is dat dieren zich moeten kunnen voortplanten, omdat dat net een essentieel onderdeel is van de verrijking. Daar redeneert men dat, in functie van het dierenwelzijn, de korte stress van het doden soms beter is dan de langdurige stress van het zich niet kunnen voortplanten. Daar zegt men bijgevolg: meer kweken, maar ook meer doden.

Alle dierentuinen worden geconfronteerd met de surplusproblematiek. Ik heb geen precieze cijfers van het aantal gevallen, maar we weten dat het gegeven bestaat. Na het verschijnen van de nieuwsberichten heb ik onmiddellijk contact opgenomen met de KMDA, en binnenkort staat er nog een overleg gepland tussen mijn kabinet en de KMDA. Men heeft alvast de schriftelijke 'policy statement' uit 2011 bezorgd, die in 2012 is aangepast. Ik zal dat document laten bezorgen aan de commissie.

In die 'policy statement' zit men veeleer op het eerste spoor en leunt men dus iets dichter aan bij de visie van het Verenigd Koninkrijk. Inzake surplusdieren volgt de KMDA het Euthanasia Statement van de European Association of Zoos and Aquaria (EAZA) van maart 2011. Dieren komen op een EAZA-lijst, die regelmatig geactualiseerd wordt. Dat is een soort uitwissellijst. Alle dierentuinen die daar lid van zijn, bijvoorbeeld ook Pairi Daiza, worden op de hoogte gesteld en kunnen zich aanmelden als adoptant. Een beperkte ruil met of schenking aan niet-EAZA-dierentuinen en particulieren met gunstige reputatie is ook mogelijk. Men kan dus met andere woorden ook buiten die lijst gaan.

Euthanasie kan overwogen worden als opties B of C, dus niet-EAZA-dierentuinen en particulieren, geen oplossing opleveren. In veel gevallen wordt de combinatie van contraceptie en euthanasie gezien als een aanvaardbare methodiek vanuit het welzijnsaspect. De combinatie van reproductie en euthanasie wordt ook frequenter overwogen in functie van betere gezondheid, welzijn en verrijking. Vooral de gezondheid en het welzijn van het moederdier kunnen in het gedrang komen als haar de mogelijkheid tot voortplanting wordt ontzegd.

Ook de World Association of Zoos and Aquariums (WAZA) ondersteunt euthanasie als deel van het dierenpopulatiemanagement, als de strategie steunt op wetenschappelijke analyse van een populatie, in het belang van het langetermijnbehoud.

Een volgend punt is dat euthanasie is aangewezen als verplaatsing naar een ondermaatse faciliteit het enige alternatief is. Dat is toch een belangrijke overweging die men daar neerschrijft. Specifiek over die bepaling en de toepassing ervan wil ik een gesprek hebben met de KMDA, in welke mate die mogelijkheden altijd maximaal uitgeput worden.

Het besluit van de KMDA-policy is dat een combinatie van beperkt kweken, isolatie, contraceptie en euthanasie gehanteerd moet worden. Als de levenskwaliteit van een dier in het gedrang komt, wordt euthanasie verkozen boven het laten voortleven van het dier onder omstandigheden die het welzijn aantasten.

Dat lijkt mij een correcte afweging die wordt gemaakt. De vraag is wat de toepassing van dat beginsel in de praktijk betekent. Daarover zou ik graag nog eens met de KMDA rond de tafel zitten.

De voorzitter: Mevrouw De Vroe heeft het woord.

Mevrouw Gwenny De Vroe (Open Vld): Minister, we zullen het dossier uiteraard verder opvolgen, zodra u met de KMDA aan tafel hebt gezeten.

Ik heb nog één bijkomende vraag. Er was destijds een commissie Dierentuinen op federaal niveau. Hebt u plannen om die commissie nu, na de regionalisering, op regionaal niveau voort te zetten? Zo ja, wie zou daar dan in zetelen?

De voorzitter: De heer Engelbosch heeft het woord.

De heer Jelle Engelbosch (N-VA): Ik wil even reageren op collega Ceyskens. Ofwel heeft hij het verkeerd begrepen, ofwel heb ik mij verkeerd uitgedrukt, maar ik heb er absoluut niet voor gepleit dat dierenparken zouden stoppen met uitgestorven diersoorten te kweken. Ik heb er vooral voor gepleit dat zij actief een maatschappelijke rol zouden opnemen en zouden zoeken naar programma's om die dieren opnieuw in het wild te kunnen uitzetten. Dat wou ik even ter verduidelijking meegeven.

Ik ga misschien een beetje vloeken in de kerk, maar er is ook de problematiek van de verwaarloosde paarden. Er zijn vandaag een massa paarden die nergens terecht kunnen. Misschien moeten we eens nagaan of euthanasie niet beter is dan ondermaatse faciliteiten. Die dieren staan soms verwaarloosd op slecht onderhouden weides en we rekken hun leven tot ze vanzelf doodvallen. Is het dan niet humaner om euthanasie toe te passen en ze als voeder te gebruiken voor wilde dieren in dierenparken? Vandaag kan dat niet, maar misschien is het een piste die eens moet worden onderzocht.

De voorzitter: De heer Ceyskens heeft het woord.

De heer Lode Ceyskens (CD&V): Minister, ik wil dat laatste graag mee onderschrijven. Ik heb u er al attent op gemaakt bij de bespreking van de

beleidsnota. Er is vandaag een torenhoog probleem met paarden die niet kunnen worden geslacht waardoor er een overtal van paarden is die vaak in zeer slechte omstandigheden moeten leven. Voor de paardenasielen is het op dit moment dweilen met de kraan open.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Er is natuurlijk de interferentie waarbij paarden die staan geregistreerd als hobbydieren, andere insputtingen mogen krijgen dan dieren die bestemd zijn voor de slacht. Je kunt die registratie niet wijzigen.

De heer Lode Ceysens (CD&V): Het gaat dus over de keuze die bij de geboorte wordt gemaakt: sportpaard of slachtpaard. Er moet dus een juiste registratie gebeuren zodat de voedselveiligheid wordt gegarandeerd, want daaraan kan niet worden getornd.

Minister Ben Weyts: Mevrouw De Vroe, er zijn, geloof ik, 27 dierentuinen in Vlaanderen. Wat de commissie voor dierentuinen betreft, hebben we de intentie om dit te behouden, met een erkenning door Vlaanderen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Annemie Turtelboom, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de beslissing van Eandis om geen nieuwe gasleidingen te leggen in nieuwe verkavelingen – 1971 (2014-2015)

VRAAG OM UITLEG van Robrecht Bothuyne aan Annemie Turtelboom, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de aansluitbaarheidsgraad van het aardgasnet in Vlaanderen – 1972 (2014-2015)

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

De heer Andries Gryffroy (N-VA): Voorzitter, minister, collega's, Eandis heeft op zijn jaarlijkse algemene vergadering de vraag gesteld of het nog wel zin heeft om te blijven investeren in aardgasleidingen. Ik schrok een beetje van die vraag omdat ik vind dat een distributienetbeheerder toch geen voorafname moet doen van wat politiek zal worden beslist of niet. In die zin vond ik het een bizarre vraag.

Over de argumenten valt eventueel te discussiëren. Eandis zegt dat er een verhoogde energiezuinigheid van woningen is, zeker in nieuwe verkavelingen. Er is ook de technologie van de warmtepompen en pelletkachels. Als het over warmtepompen gaat, gaat het ook over een grotere elektrificatie van de maatschappij die dan misschien andere consequenties heeft. De voorbije tien jaar investeerde de netbeheerder 700 miljoen euro in nieuwe leidingen.

Het Energiedecreet legt aan de aardgasnetbeheerders op om een aansluitbaarheidsgraad te hebben van 95 procent in 2015. De ambitie is om te evolueren naar 99 procent in 2020. In het regeerakkoord staat dat er zou worden geëvalueerd en aangepast in het licht van de verstrengende EPB-regelgeving. Tijdens de regeringsonderhandelingen – de heer Bothuyne was daar ook bij – is gezegd dat voor de laatste uitbreiding in nieuwe verkavelingen moet worden nagegaan wat het meest kostenefficiënt is.

Die evaluatie is er nog niet. Minister, hoever staat u met die evaluatie over de bijsturing van de verplichte aansluitbaarheidsgraad van 95 procent van de woningen op het aardgasnet?

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

De heer Robrecht Bothuyne (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, niet alleen de algemene vergadering van Eandis maar ook het feit dat Eandis bij die gelegenheid een politiek punt maakt, is een jaarlijkse traditie. Dit jaar ging het over het aardgasnet. De heer Gryffroy heeft de stand van zaken heel goed geschetst. De doelstelling tegen 2020 is heel scherp waarbij de laatste procentpunten een grote investering vertegenwoordigen, goed wetende dat er in Vlaanderen al honderden miljoenen zijn geïnvesteerd in een vrij dicht aardgasnet.

In het Vlaamse regeerakkoord is een passage opgenomen om een evaluatie te doen. Een belangrijk zinnetje was dat we klimaatvriendelijke alternatieven zouden stimuleren.

Eandis aarzelt om voor die laatste procentpunten investeringen te doen, ook omdat ze de rendabiliteit van de gedane investeringen kennen. De afschrijftermijn is al verlengd, maar dan nog stellen ze de vraag of het aardgasverbruik in de toekomst nog wel voldoende zal zijn om de investeringen terug te verdienen. Het is wel een belangrijk signaal dat in de evaluatie moet worden opgenomen.

De communicatie van Eandis had uiteraard de bedoeling om een politiek punt te maken, maar leidde ook tot wat ongerustheid bij Vlamingen met bouwplannen of verbouwplannen. Ik heb zelf reacties gehad van mensen die uitgingen van een recht op aardgas in hun straat. Als we na de evaluatie een aanpassing aan de regelgeving moeten doen, is een overgangperiode zeker nodig en wenselijk.

In het regeerakkoord wordt verwezen naar klimaatvriendelijke alternatieven. Eandis verwees daar ook naar in hun communicatie. Zij hadden het over de warmtepompen die een interessant alternatief kunnen zijn voor een goed geïsoleerde woning, evenals warmtenetten.

Daarnaast is er de rendabiliteit van het reeds aangelegde aardgasnet. Er zijn niet alleen de doelstellingen rond de aansluitbaarheidsgraad van het aardgasnet, maar ook rond de aansluitingsgraad. We scoren daarin al niet slecht. Heel wat woningen zijn effectief aangesloten op het aardgasnet. Er is echter nog een aanzienlijk deel dat niet is aangesloten. Hoe hoger we dat aandeel kunnen krijgen, hoe rendabeler de investeringen zijn die gedaan werden in ons aardgasnet. Allicht kan dat nog beter. Misschien is het nuttig om na de evaluatie van de aansluitbaarheidsgraad ook die aansluitingsgraad onder de loep te nemen en te onderzoeken of, bijvoorbeeld met een campagne vanuit de Vlaamse overheid, met Infrax en Eandis, en de betrokken steden en gemeenten het aantal aardgas-aansluitingen opnieuw kan worden opgedreven.

Minister, net zoals de heer Gryffroy vraag ik u naar de evaluatie van de verplichte aansluitbaarheidsgraad. Wat is de timing van die evaluatie? Wat zijn de bevindingen?

In het regeerakkoord is er sprake van klimaatvriendelijke alternatieven die moeten worden gestimuleerd. Welke alternatieven plant u? Welke regelgeving wilt u op dat vlak uitwerken?

Vindt u de bezorgdheden van de aardgasnetbeheerders – of beheerder in dit geval – met betrekking tot de investeringen terecht?

Welke mogelijkheden ziet u om de rendabiliteit van het reeds aangelegde aardgasnet te verhogen?

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

De heer Johan Danen (Groen): Het belangrijkste hierover is al gevraagd. Ik stel mij de vraag in hoeverre Eandis de beslissing heeft genomen, dan wel of het een uitspraak was om de discussie wat op te poken in functie van een versnelde evaluatie. Minister, in hoeverre hebt u daar zicht op? Is de andere distributienetbeheerder, Infrac, tot dezelfde bevindingen gekomen?

Ook ik wil ten slotte vragen om versneld te evalueren. Je kunt moeilijk zeggen dat we dat niet meer zullen doen. De vraag is dan namelijk wat we wel zullen doen.

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

De heer Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Minister, het is zeer interessant dat de collega's deze problematiek aansnijden. We zien dat op een aantal plaatsen een aantal warmtenetten worden uitgerold, niet het minst het project in Antwerpen Nieuw Zuid, waarbij Infrac en Eandis de handen in elkaar slaan.

De vraag van de heer Bothuyne is dan ook zeer interessant. Vooraleer we volledig nieuwe netten beginnen uitrollen, moet een kosten-batenanalyse worden gemaakt, zowel puur financieel als wat betreft de impact op de netgebruikers en onze milieudoelstellingen.

Anderzijds mogen we deze boot zeker niet missen. De tendens die is ingezet met energiebesparing, maakt dat het steeds interessanter kan worden om meer in te zetten op warmtenetten. Ik had trouwens begrepen dat het een van de speerpunten van uw beleid was. Ook bij de begrotingscontrole heb ik gemerkt dat er een stijging is van het budget dat daarvoor wordt vrijgemaakt. Dat stond vandaag trouwens ook in de pers.

Voorbeelden uit het buitenland leren ons echter dat het verschil tussen het succes of het falen van een warmtenet of warmtepompproject vaak heel miniem is. Het komt erop aan goed studiewerk te verrichten en een goede inschatting te maken van de warmtevraag, te voorzien in voldoende capaciteit zonder daarbij te overdrijven. *(Opmerkingen)*

Ja, ik weet het. Die vragen liggen heel dicht bij elkaar. Je kunt bijna niet over het ene spreken zonder het andere, mijnheer Bothuyne.

Ik sluit mij dus heel graag aan bij de vragen naar het kort op de bal spelen en het versneld evalueren, samen met de netbeheerders. Wat is de stand van zaken? Hoe zal dit verder verlopen?

De voorzitter: Er is inderdaad een verwevenheid tussen beide thema's. De vraagstellers hebben die thema's uit elkaar getrokken. Ik ga ervan uit dat de stand van zaken over het warmtenet straks aan bod zal komen. Mogelijk zal er een link te vinden zijn in het antwoord van de minister.

Minister Turtelboom heeft het woord.

Minister Annemie Turtelboom: Er werd inderdaad door Eandis geopperd of het naar de toekomst toe zinvol is om zwaar te investeren in nieuwe aardgasleidingen wanneer door de opkomst van alternatieve energiebronnen, zoals zonnepanelen, warmtepompen, installaties voor warmte-krachtkoppelingen of een hogere efficiëntie van aardgastoestellen en strengere isolatienormen de vraag naar aardgas voor verwarming op termijn zal dalen.

De vraag of ik al dan niet op de hoogte was, vind ik niet zo relevant, want eigenlijk is het in de pers scherper geponeerd dan Eandis het intern had gesteld en opgeworpen. In die zin is er inderdaad wel een verwevenheid met de warmtenetten waarover de heer Schiltz het heeft. Stel dat je op een bepaalde plaats een warmtenet hebt, een warmtekrachtkoppeling en restwarmte. Moet je dan eigenlijk een aardgasleiding aanleggen enkel voor het gasvuur in de keuken? Als je de kosten en baten weegt, is dat dan misschien toch te duur. Dat is het kader waarin we daarover moeten denken.

Ik denk dat iedereen, zeker in de politiek, het erover eens is dat waar men verwarming doet, er aardgas moet worden aangelegd. Maar als men in nieuwe woonwijken heel doorgedreven nadenkt over duurzaam bouwen en duurzame wijken met alternatieve energiebronnen, dan kan die vraag legitiem zijn. Dat moet dan worden opgelost via maatwerk.

Het Energiedecreet legt drie doelstellingen op met betrekking tot de aansluitbaarheidsgraad. De doelstelling voor 2015 is al gehaald. Er resten nog twee doelstellingen voor 2020. De Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG) constateerde in zijn rapport van 2014 over de investeringsplannen dat er nog een bijzondere inspanning nodig is van de distributienetbeheerders om tegen 2020 de doelstelling te halen van 99 procent voor aansluitbaarheidsgraad in woongebied, woongebied met culturele, historische en/of esthetische waarde en woonuitbreidingsgebieden. De distributienet-beheerders wezen er toen op dat de inspanningen om 99 procent aansluitbaarheidsgraad te halen, niet meer in verhouding staan tot de verwachte opbrengsten.

De doelstelling van 95 procent tegen 2020 voor alle woongebieden hebben alle distributienetbeheerders bij Eandis nu reeds gehaald. Strikt genomen zijn die doelstellingen dus al gehaald.

De VREG heeft in 2014 en 2015 overleg gepleegd met de distributienet-beheerders over deze doelstellingen en over alternatieven voor deze doelstellingen, en verwacht rond het midden van dit jaar een advies met concreet voorstel te kunnen overmaken.

Een mogelijk alternatief is om in de plaats van naar een globale doelstelling voor alle aansluitingen te kijken, eerder per nieuwe aansluiting en per netuitbreiding te gaan kijken of die op een economisch verantwoorde manier kan gebeuren. De lengte van de netuitbreiding die nodig is voor een nieuwe aansluiting, is daarbij bijvoorbeeld ook belangrijk. Zoals gezegd, is hierover een overleg lopend tussen de distributienetbeheerders en de VREG.

Ik pleit er dus meer voor om op een bepaald moment te evolueren naar maatwerk. Zoals ik al zei: stel dat er een nieuwe woonwijk komt, met warmtenet en heel wat alternatieve energie. Als die woonwijk dan nog eens ver van de openbare weg ligt, dan kan het zijn dat de kosten om de gasaansluiting alleen voor gebruik in te keukens te doen, niet meer opwegen tegen de baten, vooral omdat we de doelstelling van 95 procent al halen.

In het beleidsplatform warmtenetten worden momenteel de thema's onderzocht waarvoor een regelgevend kader nodig is. Na deze analyse zal ik daarvoor samen met het Vlaams Energieagentschap (VEA) een timing vooropstellen.

Het onvoldoende aansluiten op aardgasnetten is vooral een probleem op pas aangelegde aardgasleidingen omdat het in de praktijk enkele jaren duurt vooraleer woningen hierop gaan aansluiten. Het staat de distributienetbeheerders nu reeds vrij om initiatieven te nemen om het aantal aansluitingen op het bestaande distributienet te stimuleren. Indien men, eerder dan een globale aansluitbaarheidsgraad na te streven, de verdere aanleg van nieuwe gasleidingen op een

economisch verantwoorde manier bekijkt, wordt er automatisch met dit aspect rekening gehouden.

– *Mevrouw Valerie Taeldeman treedt als voorzitter op.*

Ik vat samen. De doelstelling van 95 procent wordt gehaald. Voor nieuwe woonwijken sta ik ervoor open om het op maat te bekijken. Voor mij is het belangrijk dat het alleen kan worden overwogen wanneer de alternatieven zo dominant aanwezig zijn dat het perfect op een andere manier kan worden aangepast. Dan sta ik ervoor open. Het is zeker niet zo algemeen, zo cru of scherp gesteld als het in de pers is gekomen.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

De heer Andries Gryffroy (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoord.

Mijnheer Schiltz, ik stel vast dat u mijn vraag om uitleg niet zo interessant vond, maar dan misschien wel mijn volgende vraag om uitleg over warmtenetten. *(Opmerkingen van de heer Willem-Frederik Schiltz)*

Die vraag om uitleg over de warmtenetten gaat wel nog over iets anders dan wat de heren Bothuyne en Schiltz bedoelen als het gaat over warmtenetten bij interne verkavelingen.

Ik verklaar me nader. Een verkavelaar die een project wil uitvoeren en, bijvoorbeeld, een stuk grond in honderd woonunits wil opsplitsen, kan ervoor kiezen een individuele aardgasaansluiting voor de woningen te betalen. Voor de verkavelaar ligt die kostprijs lager dan de feitelijke investeringskost voor de distributienetbeheerder. De distributienetbeheerder recupereert een gedeelte van de kosten door middel van het gas dat nadien door die buizen stroomt. Dat wordt door middel van afschrijvingen van investeringen en dergelijke in het distributienettarief verrekend. De feitelijke aansluitingskost maal honderd dekt de totale kosten van de distributienetbeheerders niet.

We zouden natuurlijk kunnen opmerken dat de verkavelaar misschien te weinig betaalt. Misschien moeten die prijzen stijgen. We kunnen hierover discussiëren. Ik stel hier echter het punt tegenover dat de verkavelaar in dat geval ook de vrijheid zou moeten hebben om voor een alternatief te kiezen. Dat ligt echter momenteel niet echt op tafel.

Een verkavelaar zou voor een warmtenet kunnen kiezen. Er is echter nog geen regulering voor warmtenetten met betrekking tot verschillende woonunits. Wat gebeurt er, bijvoorbeeld, met de afschakeling indien iemand zijn facturen niet betaalt? Er zijn nog geen rechten en plichten vastgelegd. Zolang dat niet gebeurt, zal een verkavelaar die meer voor de gasaansluiting zou moeten betalen, toch niet voor het alternatief kiezen.

Hij zou ervoor kunnen kiezen een zwaarder elektrisch net uit te bouwen. Elke individuele woning kan dan een warmtepomp krijgen. Het kan dan om luchtwaterpompen of om grondwarmte-waterpompen gaan. Als we het over een energievisie hebben, is het belangrijk te stellen dat alle toekomstige verkavelingen mogelijk ook met warmtepompen kunnen worden uitgerust. Op die manier gaan we in de richting van een elektrificatie van de maatschappijen.

Minister, ik ben het eens met uw antwoord. Ik ben tevreden dat we ons al op 95 procent bevinden. U vindt dat we meer moeten werken op maat en in functie van de projecten die op ons afkomen. De alternatieven spelen daarbij echter een belangrijke rol. We moeten fundamentele keuzes maken. Als de aansluitingskosten stijgen, krijgt de verkavelaar misschien een incentive om naar een

warmtenet over te stappen. Dat de incentive er niet is, is soms de reden. De aansluitingskosten worden tegenover de kostprijs van een warmtenet geplaatst. Het warmtenet is dan vaak veel te duur.

Mijn volgende vraag heeft betrekking op de industriële warmtenetten. Nu gaat het echter om huishoudelijke warmtenetten. Dit is een belangrijke discussie. Mijn bijkomende vraag is dan ook of we niet beter eens zouden nagaan wanneer er met betrekking tot de warmtenetten een regulering komt. We zouden eens een gedachtewisseling over het volledig pakket moeten houden. Het gaat dan niet enkel om de gasaansluiting, maar ook om het maatwerk.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

De heer Robrecht Bothuyne (CD&V): Mijnheer Gryffroy, ik ben het eens met uw analyse. Naast de evaluatie, moeten we de alternatieven vrij snel uitwerken. Het gaat niet enkel om warmtenetten, maar ook om warmtepompen. We moeten voor een level playing field zorgen. De ontwikkelaars en de bouwheren moeten de keuze hebben.

Wij hebben beslist dat er maatschappelijke investeringen moeten zijn in de ondersteuning van de verwarmingsbehoeften van woningen door middel van aardgas, van warmtepompen of van nog iets anders. We moeten ervoor zorgen dat de alternatieven naast elkaar worden geplaatst. Iedereen moet op een gelijkwaardige wijze ondersteuning kunnen krijgen. Uiteindelijk moet het efficiëntste middel worden gekozen.

De discussie over het verschil tussen platteland en stad speelt ook een rol. Er is uiteraard veel geïnvesteerd in aardgasnetten in stedelijk gebied. Die gebieden hebben ook de grootste dichtheid. Er is minder in het platteland geïnvesteerd. Uiteindelijk is het echter de bedoeling dat iedere Belg en iedere Vlaming gelijk wordt behandeld. Daar moeten we ook gevoelig voor zijn.

Minister, u hebt op een aantal vragen niet geantwoord. U bent weinig op de alternatieven ingegaan. U bent ook niet ingegaan op de vraag over manieren om de aansluitingsgraad en de rentabiliteit van het huidig aardgasnet verder te verhogen. Ik zou graag uw visie kennen. Hoe staat u hiertegenover? Zult u op dit vlak in bijkomende initiatieven, zoals campagnes, incentives en dergelijke, voorzien?

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

De heer Johan Danen (Groen): Minister, ik ben blij te horen dat de soep niet zo heet zal worden gegeten als ze leek te worden opgediend. U bent natuurlijk niet verantwoordelijk voor de communicatie van Eandis en nog minder voor wat de pers hiervan maakt. Ik dank u dan ook voor die verduidelijking.

Op zich vind ik het positief dat dit een kader biedt om de discussie over alternatieven voor het aardgasnet wat aan te wakkeren. Dit zou een positief verhaal kunnen worden. Ik hoop dat dit ook uit de regelgeving en de evaluatie zal blijken.

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

De heer Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): De reden waarom ik zo fors de nadruk op de aardgasnetten heb gelegd, is de evidente vaststelling dat een aardgasnet en een warmtenet niet met elkaar verzoenbaar zijn. Er moet een keuze worden gemaakt.

Minister, ik ben blij dat u hebt verklaard vooral het maatwerk indachtig te zullen zijn. Die beslissing kan op basis van de lokale noden, verzuchtingen en wensen worden genomen. Het is echter nog onduidelijk wat de prijssetting, de kwaliteitsgaranties en

dergelijke zullen zijn. Er zijn al regelmatig studiedagen geweest. Het is duidelijk wat de sector in verband met de regelgeving en de stabiliteit van u verwacht. We moeten daarop wachten.

– *Mevrouw Tinne Rombouts treedt als voorzitter op.*

Het voorstel van resolutie zal spoedig volgen. Hopelijk zal de Vlaamse Regering een energievisie en een energiepact uitwerken. Deze elementen moeten hier deel van uitmaken. Het netwerk vormt immers, meer dan met betrekking tot andere beleidsniveaus, de ruggengraat van ons energiebeleid. Het is dan ook een goede zaak dat een maatwerkbeleid zal worden gevoerd en dat de netbeheerders van in het begin bij de transitie zullen worden betrokken. We moeten de netwerkstructuur meer naar andere technologieën openbreken.

De voorzitter: Minister Turtelboom heeft het woord.

Minister Annemie Turtelboom: Ik wil nog een kleine aanvulling naar voren brengen. Het recht op aardgas bestaat eigenlijk niet. Dat staat nergens ingeschreven. Volgens mij moeten we dit geval per geval bekijken.

Mijnheer Gryffroy, ik vind uw denkspoor interessant. Misschien moeten we de prijssetting eens bekijken. Dat is immers van belang. We willen allemaal meer hernieuwbare energie. De vraag is op welke wijze we dit verder kunnen nagaan. We moeten dit praktisch en bijna op maat benaderen. We moeten nagaan op welke wijze we hieruit kunnen geraken. Ik houd daarbij vooral in het achterhoofd dat we zo veel mogelijk hernieuwbare energie moeten aanwenden. *(Opmerkingen van de heer Robrecht Bothuyne)*

De voorzitter: Mijnheer Bothuyne, ik heb uw bijkomende vragen niet gehoord. U hebt het over uw derde en vierde vraag. *(Opmerkingen van de heer Robrecht Bothuyne en van minister Annemie Turtelboom)*

Minister Annemie Turtelboom: Het gaat om het reeds bereikte percentage. *(Opmerkingen van de heer Robrecht Bothuyne)*

Dat is de aansluitbaarheidsgraad. De aansluitingsgraad is nu 60 procent.

De heer Robrecht Bothuyne (CD&V): De vraag is vooral hoe we de aansluitingsgraad kunnen verhogen. Hoe meer mensen erop zijn aangesloten, hoe rendabeler het net wordt. Ik ken de huidige cijfers met betrekking tot de aansluitingsgraad. Het moet de bedoeling zijn rekening te houden met de bezorgdheid van Eandis omtrent de rentabiliteit van het net. Dit is afhankelijk van het volume dat door het net gaat.

Minister Annemie Turtelboom: Wat dit punt betreft, verwijs ik naar wat ik daarnet heb verklaard. Dat woningen onvoldoende op de aardgasnetten zijn aangesloten, is vooral een probleem bij pas aangelegde aardgasleidingen. In de praktijk duurt het enkele jaren voor woningen effectief op het net worden aangesloten.

Het staat de distributienetbeheerders natuurlijk vrij zelf initiatieven te nemen om het aantal aansluitingen op de bestaande netten effectief te stimuleren. Als we naar een globale aansluitbaarheidsgraad zouden streven, moeten we de verdere aanleg van nieuwe gasleidingen op een economisch verantwoorde wijze benaderen. Hierbij wordt dan automatisch met dit aspect rekening gehouden.

Het probleem evolueert. Bij nieuwe verkavelingen heeft men vaak een bouwverplichting binnen een aantal jaren. In bestaande straten heeft men nog heel wat kavels of oudere woningen waar men bijvoorbeeld met mazout

verwarmt. Men kan die mensen moeilijk verplichten om over te schakelen naar aardgas.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

De heer Andries Gryffroy (N-VA): Er zijn twee verschillende problemen. Er zijn de bestaande leidingen waar nog reserve op zit maar waarbij mensen niet kunnen worden verplicht om over te schakelen. Het gaat hier over de effectieve aansluitingsgraad ten opzichte van de aansluitbaarheidsgraad.

We moeten in de toekomst eens van gedachten wisselen over de prijzen die worden aangerekend voor de effectieve aansluiting. Liggen die voldoende hoog om een level playing field te hebben ten aanzien van hernieuwbare energie?

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Annemie Turtelboom, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over het onderzoeken van de oprichting van een ESCO-fonds voor ondernemingen met ESR-neutraliteit – 2008 (2014-2015)

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

De heer Andries Gryffroy (N-VA): Onlangs heeft de Vlaamse Regering besloten dat aan de ParticipatieMaatschappij Vlaanderen (PMV) kan worden gevraagd om te onderzoeken of een ESCO-fonds (Energy Service Company) voor ondernemingen met ESR-neutraliteit haalbaar is. Ik ben eerder al vrij kritisch geweest over ESCO-fondsen – energy performance contracts – voor ondernemingen. Dat is immers een totaal andere manier van werken dan het systeem dat wordt toegepast bij overheidsgebouwen. Bij overheidsgebouwen zoals scholen is de nullijn voor de berekening van besparingen gemakkelijker te bepalen omdat het 'process' van de school constant is. Het 'process' van een onderneming is niet noodzakelijk constant.

Verder stellen we vast dat ondernemingen zich niet graag tien jaar binden bijvoorbeeld aan een ESCO-ondernemer. De ESCO-ondernemer op zijn beurt wil garanties dat het bedrijf intussen niet failliet gaat. Wat overheidsgebouwen betreft, gaan we ervan uit dat de overheid niet snel failliet zal gaan.

Het Agentschap Ondernemen heeft destijds het ESKIMO-project opgestart om na te gaan hoe kmo's kunnen worden betrokken bij een ESCO-traject.

Minister, zult u nu ook het ESKIMO-traject trekken, want u vraagt tegelijkertijd het onderzoek naar PMV? U kunt dan de resultaten van beide samenvoegen en nagaan, afhankelijk van de bevindingen binnen het ESKIMO-traject, hoe de vraag moet worden gesteld aan PMV.

Gaat het fonds verschillende energie-efficiëntietrajecten die in een ESCO-contract kunnen uitmonden, bundelen zodat het intekenen door ESCO-bedrijven interessanter wordt en de financiering zo laag mogelijk kan worden gehouden? Er zijn heel wat juridische problemen over ESCO-bedrijven die men nu gaat onderzoeken in het ESKIMO-traject.

Welke timing hanteert u voor het afronden van dit onderzoek?

De voorzitter: Minister Turtelboom heeft het woord.

Minister Annemie Turtelboom: Na de paasvakantie hebben minister Muyters en ikzelf opdracht gegeven aan de ParticipatieMaatschappij Vlaanderen (PMV) om een ESCO-fonds op te richten om dit te onderzoeken. Een dergelijk fonds draagt de financieringskost van investeringen in energie-efficiëntie in ondernemingen. Die investeringen worden terugbetaald door de besparing op de energiefactuur.

Te weinig ondernemingen in Vlaanderen investeren vandaag in energie-efficiëntie. Bij de heel energie-intensieve bedrijven werkt men daar heel sterk aan, bij de bedrijven waar de terugverdientijden vijf, zes of zeven jaar bedragen, gebeurt dat op dit moment te weinig. Als zij daarvoor de eigen middelen van het bedrijf moeten aanwenden, dan gebruiken ze die eigen middelen liever voor de corebusiness van het bedrijf dan voor het verlagen van de energiefactuur. Op zich hoeft dat geen probleem te zijn, want het is net de bedoeling van het ESCO-fonds dat men via een derdepartijfinanciering toch die investeringen kan financieren.

Het verlagen van de energiefactuur door energiebesparende maatregelen biedt nochtans extra ruimte voor andere investeringen en maakt een onderneming ook competitiever. Op dit moment liggen de energieprijzen laag, maar wanneer zij op een bepaald moment zouden stijgen, wordt het bedrijf minder afhankelijk van een externe factor die men niet zelf in de hand heeft.

Een ESCO-fonds financiert als derde partij de investeringen die nodig zijn om energie te besparen. De derde partij wint zijn investering terug met het budget dat wordt uitgespaard door de energie-efficiëntie. Ook de onderneming ontvangt daar vanaf de eerste dag al een onderdeel van. Zodra de investering is terugbetaald, geniet de onderneming van de volledige winst via een besparing op de energiefactuur. Belangrijk is ook dat het ESCO-fonds intussen verantwoordelijk blijft voor het onderhoud van de investering zodat het rendement gegarandeerd blijft. Een dergelijk fonds neemt met andere woorden de financiële drempels voor bedrijven, in het bijzonder kmo's, weg en doet daarnaast aan ontzorging in een vaak complexe materie.

De ontwikkeling van een ESCO-fonds is ook een oplossing voor de terughoudendheid die klassieke financiële instellingen hebben ten aanzien van nieuwe producten op de markt. Het is geen klassieke lening maar een derdepartijfinanciering. Het gaat om een complexe financiering voor een beperkte investering die ook een technische knowhow vereist. Financiële instellingen kunnen die risico's niet inschatten, weten niet wie het eigendomsrecht heeft. Uit contacten met financiële instellingen is gebleken dat zij heel terughoudend zijn ten aanzien van dergelijke investeringen.

Het fonds moet ESR-neutraal zijn, zichzelf terugfinancieren en een lichte beheersstructuur hebben. Wij hebben gevraagd om een concept uit te werken met modelcontracten om op die manier ook de drempels voor ondernemingen nog meer weg te nemen.

Het ESKIMO-project van het Vlaams Energieagentschap en het Agentschap Ondernemen focust op de organisatie van een stakeholdersplatform met als doel het verzamelen van de knelpunten en mogelijkheden op de ESCO-markt en ideeën rond mogelijke oplossingen ervan en het opentrekken van de markt naar kmo's; het bestuderen en eventueel bijsturen van bestaande wetgeving en steunmaatregelen van toepassing op ESCO's met het oog op een verdere ontplooiing van hun economisch potentieel; het lanceren van voorliggende oproep voor het uitvoeren van een aantal pilootprojecten met focus op de ontwikkeling van implementeerbare ESCO-gedreven energie-investeringen door kmo's; het ondersteunend uitwerken van een haalbaar juridisch-financieel kader voor de onderbouwing van de interactie ESCO-kmo op basis van al beschikbare

aanpakken, contracten, financieringsformules enzovoort; het zorgen voor een benchmarking met het buitenland en het bewaken van eventuele initiatieven op Europees niveau; en het in beeld brengen van best practices en formuleren van aanbevelingen voor het stimuleren van de ESCO-markt in Vlaanderen.

Het stakeholdersplatform uit het eerste punt zal in eerste instantie omwille van de werkbaarheid eerder beperkt worden gehouden en dienst doen als kernstuurgroep. Aan de uitvoerders van de geselecteerde projecten is intussen gevraagd om de kernstuurgroep te verruimen tot een stakeholdersplatform. Er zijn al voorgaande contacten geweest met de projectleiders van het ESKIMO-project. Er werd overeengekomen dat de resultaten van het onderzoek naar het ESCO-fonds zullen worden gecommuniceerd binnen het stakeholdersplatform. Op die manier kan de input van de betrokkenen meegenomen worden.

In ieder geval is de ESCO-sector nog zeer beperkt op dit moment, alle relevante input is dus meegenomen.

Indien de timing het toelaat, zal de financiering van een aantal ESCO-projecten binnen de ESKIMO-groep verlopen via het ESCO-fonds. De bedoeling is om dit najaar een aantal pilootprojecten te financieren. Indien de oprichting van het ESCO-fonds vlot vordert, kunnen één of meerdere projecten via het fonds gefinancierd worden.

Een groot voordeel van het fonds is de schaalgrootte. Hoe groter het project, hoe stabiel de terugverdientijden, hoe meer zekerheid de contracten bevatten. Ik ben uiteraard voorstander van verschillende energie-efficiëntietrajecten. Dit hoeft niet beperkt te blijven tot een een-op-eenrelatie. Binnen de ESKIMO-projecten zijn er ook voorbeelden van bedrijven die een ESCO proberen te realiseren op bedrijventerreinniveau. Met PMV hebben we afgesproken om dit onderzoek af te ronden tegen uiterlijk dit jaar. Ik hoop dus zeker volgend jaar te kunnen starten met de financiering. Op dit moment spitst hun onderzoek zich vooral toe op welke financiële en vooral juridische drempels weggenomen moeten worden en op welke manier we het op een goede, lichte manier kunnen vorm geven. Mijn strategie op het vlak van energie-efficiëntie is er vooral een van: 'laat duizend bloemen bloeien'. Hoe meer initiatieven er zijn, hoe beter.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

De heer Andries Gryffroy (N-VA): Minister, dank u wel voor het antwoord. Wat ik daar een beetje uit kan afleiden, tenzij ik het verkeerd heb begrepen, is het volgende. Het ESKIMO-traject gaat hoofdzakelijk over de relatie tussen het ESCO-bedrijf en het bedrijf zelf dat de gebruiker is, en kijken wat daar via het platform de mogelijkheden en de belemmeringen zijn, terwijl het fonds hoofdzakelijk gaat over het financiële en het juridische instrument. Ik denk met andere woorden dat die twee onderzoeken gelijklopend zijn. Ofwel gaat u dan in nauw overleg met minister Muylers, ofwel trekt u het ESKIMO-traject naar u toe. Een van mijn vragen was hoe u dat ziet.

Ik denk dat het bij ondernemingen niet noodzakelijk het verhaal is dat het een te lange afschrijvingstermijn is of geen goed rendement en ze het daarom niet doen. Wat ik heel vaak hoor bij ondernemingen, is dat men niet zeker is van het rendement. Doordat men niet zeker is van het rendement dat hen wordt voorgeschoteld, stapt men niet in het verhaal. Ik denk dat dat een van de cruciale zaken is die in het ESKIMO-traject zitten: hoe ga je meer kunnen aantonen dat het rendement dat u bepaald hebt, correct is? Want als het rendement op een bepaald ogenblik minder wordt, en dat moet worden afgezekerd, maakt dat heel het ESKIMO-verhaal te duur. Dat zou een van de grootste belemmeringen zijn, los van het feit dat, als je een goed project hebt met een goed rendement, dat ook afgezekerd is, iedereen overtuigd is dat je dan gaat kijken voor een fonds. Als ik praat met de financiële

instellingen, hoor ik dat het grootste probleem voor hen is dat de bedrijven waar een investering in zou kunnen gebeuren, geen constant proces hebben. Ze hebben meer verkoop, dan weer minder verkoop, ze plaatsen nieuwe machines enzovoort. De nullijn bepalen om te weten vanwaar je moet vertrekken om binnen een jaar te evalueren wat de effectieve besparing is van die investering, is verdomd moeilijk. Dat maakt dat heel het plan soms een beetje onder druk staat.

We kunnen later nog over ideeën discussiëren, vooral omdat u zegt dat we nog tijd hebben tot het eind van het jaar. Wat ik vooral nog wil weten is: gaat minister Muylers het ESKIMO-traject verder afwerken en neemt u het fonds voor uw rekening, of komen die twee bij dezelfde minister te liggen?

De voorzitter: Minister Turtelboom heeft het woord.

Minister Annemie Turtelboom: Op dit moment zit ESKIMO onder de bevoegdheid van collega Muylers en het ESCO-fonds doen we samen. Dat stoort me niet. Er zal uiteraard een zeer nauw overleg zijn. Ik zou kunnen zeggen dat ESKIMO ook naar ons beiden zou kunnen gaan, maar de samenwerking verloopt goed op dit moment. Ik snap uw opmerking, ik vind ze ook legitiem, maar ik hoop dat ze allebei werken. Het verloopt in goede overeenstemming. Structuren zijn structuren. Als het werkt, dan werkt het. Omdat de samenwerking goed verloopt, ben ik er geen vragende partij voor.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Robrecht Bothuyne aan Annemie Turtelboom, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over warmtenetten – 2099 (2014-2015)

VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Annemie Turtelboom, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de warmtenetten – 2117 (2014-2015)

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

De heer Robrecht Bothuyne (CD&V): Ik heb een vraagje over warmtenetten, een onderwerp dat hier al regelmatig aan bod kwam. Tijdens de vorige legislatuur hebben we een resolutie goedgekeurd. Een aantal maanden geleden zijn er al een aantal vragen over gesteld door collega's.

Ondertussen vond de eerste buislegging plaats in Antwerpen-Zuid, waar het grootste warmtenet in Vlaanderen wordt ontwikkeld. Het is de bedoeling dat binnenkort de eerste woningen hun warmte zullen afnemen van dat warmtenet. Het project wekt heel veel interesse op van heel veel mensen, maar roept tegelijk een aantal vragen op.

De Vlaamse Regering heeft alvast steun in het vooruitzicht gesteld om warmtenetten te laten ontwikkelen en om groene warmte te ondersteunen. Naast de financiële zijn er nog andere drempels. Over de aanpassing van de EPB-berekening (energieprestatie en binnenklimaat) hebben we het in de vorige commissiezitting al gehad. Er zou een voorstel liggen van de vakgroep bouwfysica van de universiteit van Gent met een alternatieve rekenwijze.

In eerste instantie zal in Antwerpen de warmte voor het warmtenet geleverd worden door een grote, centrale verwarmingsketel op aardgas. Op termijn zal het

belang daarvan verdwijnen en zal worden overgeschakeld op restwarmte van bedrijven in de omgeving. Die bedrijven hebben zich daar ondertussen toe geëngageerd.

Met de op termijn geplande verduurzaming van de externe warmtebron wordt ook geen rekening gehouden in de EPB-berekening, omdat het Vlaams Energieagentschap (VEA) op basis van de huidige regelgeving niet toelaat dat er nog wijzigingen gebeuren aan een EPB-aangifte als een periode van zes maanden na de initiële EPB-aangifte is verlopen. Een andere drempel is het ontbreken van richtlijnen in verband met de prijszetting. Er zou kunnen worden gekeken naar de manier waarop de prijszetting in Nederland is gebeurd. Daar heeft men een uniform systeem voor het hele land ontwikkeld. Voor het berekenen van deze prijs is onder andere rekening gehouden met de kostprijs om warmte te produceren met een hoogrendementsgasketel. In Nederland is er discussie ontstaan over deze rekenmethode. Een uniforme prijs afspreken, is uiteraard begrijpelijk en overzichtelijk maar misschien moeten wij toch opteren voor een minder streng gereguleerde prijszetting waarbij een overleg tussen producent, leverancier, netbeheerder en afnemer leidt tot een prijs op maat van een concreet project.

De sector heeft uiteraard ook nood aan een regeling in verband met wanbetalingen, afsluitingen en dergelijke meer. Ook daar is een regelgevend kader dringend nodig.

Tot slot zijn er nog een aantal vragen over wie nu eigenlijk warmtenetten mag aanleggen. Infrac en Eandis, onze distributienetbeheerders, geven terecht aan dat ze heel veel ervaring hebben met het openbaar domein en het leggen van leidingen. Ze zien hier voor zichzelf een grote rol weggelegd. De vraag is of individuele bedrijven, naast de netbeheerders, zelf een eigen net kunnen en mogen aanleggen, onder andere in openbaar domein, om op die manier bijvoorbeeld de restwarmte te valoriseren. Daar zou best ook duidelijkheid over worden gecreëerd. Tot slot is er nood aan een technisch reglement en een regulator om deze nieuwere warmtebron te reguleren.

Minister, ik heb een aantal vragen, eerst over de investeringssteun. Hoe ziet u dat? U hebt 10,2 miljoen euro in het vooruitzicht gesteld. Is dit een nieuw budget om warmtenetten te ondersteunen? Hebt u een verdeelsleutel op dat vlak op het oog? Zijn er al stappen ondernomen om de EPB-berekening aan te passen zodat die niet meer nadelig is voor warmtenetten en collectieve stookplaatsen? Lijkt het u wenselijk om bij de toepassing van warmtenetten de mogelijkheid open te laten om een EPB-aangifte aan te passen op een later tijdstip als de warmtebron van het warmtenet duurzamer of anders zou worden? Hebt u al initiatieven genomen met betrekking tot de prijszetting? Welke principiële houding neemt u aan: een uniforme Vlaamse prijs met een sterke regulering of een eerder vrij systeem? Bij wie ziet u idealiter de verantwoordelijkheid voor het aanleggen van warmtenetten liggen? Wordt dat een exclusieve aangelegenheid voor de netbeheerders of niet? Zal een regulator aangeduid worden? Binnen welk tijdsbestek? Wie zal die regulator zijn, die dan ook een technisch reglement voor warmtenetten kan uitwerken?

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

De heer Andries Gryffroy (N-VA): De vragen zijn complementair. De vraag naar de regulering en de tarieven had ik niet opgenomen, maar dat is uiteraard zeer belangrijk. Ik ben zeer benieuwd wat u zult antwoorden, minister, in verband met de exclusiviteit voor distributienetbeheerders, want ik heb daar toch mijn mening over.

Bij de warmtenetten zie ik nu gebeuren wat er jaren geleden ook gebeurde bij de windmolens: iedereen springt erop. U bent ter plaatse geweest voor de eerste buislegging in Antwerpen-Zuid, minister. De heer Schiltz heeft het daarover gehad. Maar weet u, in Antwerpen zijn er momenteel zeker vier projecten bezig. Isvag droomt

van een warmtenet, net als Antwerpen-Zuid. Het schijnt dat er ook een warmtenet wordt opgenomen in Blue Gate Antwerp. Indaver zegt dan, wij kunnen dat ook.

Antwerpen is een stad van maar 600.000 inwoners. Wenen heeft er 2 miljoen. In Wenen hebben ze een ringleiding geplaatst, en daarop hebben ze al die centrales aangesloten en de gebruikers afgetakt. Straks gaan we in Antwerpen zitten met vier of vijf projectjes. Ik heb schrik dat we straks als regio van 6 miljoen inwoners allemaal op onszelf bezig zijn.

Ik krijg regelmatig mails daarover. In Menen is men bijvoorbeeld ook bezig met een heel klein warmtenetje. In de commissie Ruimtelijke Ordening is de vraag uiteindelijk niet gesteld, maar die ging erover dat men vanuit Roeselare het kanaal over moest, en het mocht dan niet aan de brug worden geplaatst of onder de sporen. Op alle fronten en op alle locaties is men bezig. Als we ondersteuning kunnen geven, waarom niet. Maar het 'groter plaatje' ontbreekt.

Op een bepaald moment was er afgesproken om een warmtenetkaart te maken, om de mogelijkheden in Vlaanderen te bekijken. Tegenover het buitenland staan we eigenlijk nog nergens.

Minister, in de beleidsnota Energie staat dat u deze legislatuur gaat voor een voortzetting van de calls, een uitgebreide beoordeling van het potentieel van de warmtenetten tegen eind dit jaar, het opstellen van een routekaart voor de uitbouw van warmtenetten en het opstellen van een Vlaams reguleringskader. Een tweede call liep in februari af. Op basis van een grondige analyse zou u dan kijken of de modaliteiten en het regelgevend kader moesten worden aangepast voor een volgende call. U had gezegd – en dat lees ik ook in de pers – dat de eerstvolgende call in juni wordt gelanceerd.

Minister, hoe zit het met de evaluatie van de voorbije calls over warmtenetten en restwarmte? Wat waren de conclusies? Wat gaat u aanpassen voor de derde call wordt gelanceerd? Is de aanpassing aan de Europese staatssteunregels reeds doorgevoerd en wat is de concrete impact hiervan op de modaliteiten van de call?

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

De heer Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Ik wil me graag aansluiten bij deze vraag. Ik ben het niet helemaal eens met u, mijnheer Gryffroy. Het aanleggen van een zeer groot systeem terwijl onduidelijk is wat het potentieel aan afnemers is, is een zeer heikele onderneming. Dan moet je al een grote aansluitingsgraad opleggen aan mensen. Dat lijkt me potentieel problematisch.

Specialisten in energierecht en in energiepraktijk waarschuwen ervoor om in de materie te snel naar een 'one size fits all'-regeling te willen gaan, een soort van monsterlijke gewestelijke regeling, van toepassing op alle lokale warmtenetten. Uiteraard zijn er belangrijke elementen, zoals de bescherming van de consument of back-upcapaciteit in het geval van een afschakeling. Daarvoor moeten er wel algemene beschermingsregels zijn.

Voor een investering in een warmtenet vraagt een investeerder duidelijkheid op lange termijn. Het zijn zware investeringen die op een lange tijd moeten worden afgeschreven, en dus moet er een stabiliteit zijn in de prijs. Die prijs kunnen we niet hier regionaal bepalen. Mijnheer Gryffroy, u stelde daarnet dat bij de afweging tussen warmtenetten en aardgasnetten maatwerk van belang is. Dat geldt ook hier, en nog meer.

Het komt erop aan dat de lokale overheden, de inwoners en de privésector samenzitten. Zij kunnen per project of per warmtenet een prijs afspreken, waarom niet, zeker wanneer het gaat over verkavelingen.

Minister, ik ben zeer geïnteresseerd. Ik had gedacht dat we nog iets langer zouden wachten met de invulling hiervan, maar de praktijk haalt ons in. De warmtenetten worden uitgerold en de netbeheerders worden geconsulteerd. Misschien kunt u al een tipje van de sluier lichten en kunt u ons meedelen in welke richting u een systeem van tarieven en regelgeving voor de warmtenetten ziet?

De voorzitter: Mevrouw Taeldeman heeft het woord.

Mevrouw Valerie Taeldeman (CD&V): Minister, ik wil uitdrukkelijk vragen naar de regeling die bij warmtenetten van toepassing zou zijn in het geval van energiearmoede. Daar is heel veel onduidelijkheid over. We hebben de laatste jaren heel veel uitgewerkt op dat vlak. Iemand die zijn facturen niet kan betalen, komt terecht bij de lokale adviescommissie (LAC). Daar worden verschillende voorstellen gedaan om de mensen uit de betalingsmoeilijkheden te halen. Ik heb het nu niet over warmtenetten die van bedrijf naar bedrijf gaan. Maar als particulieren, gezinnen, aansluiten op warmtenetten, is het onduidelijk hoe ermee zal worden omgegaan als ze in energiearmoede terechtkomen.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

De heer Johan Danen (Groen): Er moeten nog heel wat drempels worden weggewerkt, voor het helemaal kan worden uitgerold. Maar dat mag geen reden zijn om er niet mee door te gaan. We moeten de toekomst omarmen, en wat mij betreft vormen warmtenetten daar een onderdeel van, ook al om het aandeel van hernieuwbare energie in onze regio te verhogen.

Er is al een paar keer gewezen op de prijs. In de ondersteuning moet en kan het Vlaamse beleid een rol spelen. Ik vrees dat de financiering van de ondersteuning zal komen van de andere netgebruikers, dat het dus weer zal worden doorgerekend in de factuur. Ik wil daarvoor waarschuwen: het kan toch niet zijn dat al het nieuwe Vlaamse beleid voor energie door de gebruiker van het net wordt betaald.

De voorzitter: Minister Turtelboom heeft het woord.

Minister Annemie Turtelboom: Collega's, u hebt veel nuttige zaken gezegd. We zijn het over één ding eens: de uitbouw van warmtenetten in Vlaanderen moet op een hoger niveau gebeuren. Dat ligt volledig in lijn met het regeerakkoord. Groene warmte is goedkoper dan hernieuwbare energie. We hebben een achterstand in te halen in vergelijking met andere landen. Het staat dus in het regeerakkoord en het zit in mijn beleid: ik wil de warmtenetten meer uitbreiden.

Een eerste stap daarin is het versterken van de middelen voor de groenewarmtender. De 10,2 miljoen euro is de som van het resterende bedrag van 6,5 miljoen euro van de vorige calls en een bijkomend budget van 3,7 miljoen euro voor 2015 uit het Energiefonds. Dit budget zal worden verdeeld over de verschillende calls, met name voor groene warmte, restwarmte en biomethaan. De verdeling zal worden vastgelegd in het ministerieel besluit houdende de organisatie van de calls.

Met de versoepeling van de voorwaarden voor de voeding van het warmtenet met 50 procent hernieuwbare energie of 50 procent restwarmte werd een grotere flexibiliteit ingevoerd, waardoor het mogelijk is om eerst het warmtenet aan te leggen en dat dan te koppelen aan groene warmte of restwarmte. Voor het inrekenen van warmtenetten in EPB is een wijzigingsbesluit in opmaak. We hebben er al een paar keer over gesproken. Die matching was niet optimaal. Het nieuwe EPB-warmtenetkader voorziet in twee sporen: een aanvraag voor detailberekening of het inrekenen van het warmtenet via waarden bij ontstentenis.

De aanvraag van de detailberekening gebeurt in principe voor de indiening van de startverklaring en voor zover werken niet zijn gestart. Ik voorzie in een

overgangsbepaling, zodat een detailberekening voor reeds gestarte dossiers kan worden aangevraagd. De eerste besprekingen van het ontwerp tussen het VEA en mijn kabinet hebben al plaatsgevonden. Via de detailberekening zal het mogelijk zijn om gecontracteerde en op korte termijn te realiseren fasering of vergroening van het warmtenet mee te rekenen. Het wijzigingsbesluit zal geen aanpassing van de huidige rekenmethode voor warmtenetten voorstellen.

Ik vermeldde in mijn antwoord op vragen in deze commissie enkele maanden geleden dat er een aantal studies aangaande collectieve systemen en warmtenetten lopende zijn in het kader van het EPB-platform. Via het EPB-platform, een samenwerkingsverband tussen de drie gewesten, wordt de rekenmethode continu verder ontwikkeld. Het platform wordt ondersteund door een wetenschappelijk team, bestaande uit het Wetenschappelijk en Technisch Centrum voor het Bouwbedrijf (WTCB), een aantal universiteiten, waaronder de UGent, en een aantal studie bureaus.

Ik vind het ook wenselijk dat de energieprestatieregelgeving rekening houdt met de typisch gefaseerde uitvoering van warmtenetprojecten. Ik heb daarom, naar aanleiding van de vragen in deze commissie, aan het VEA gevraagd om een voorstel te formuleren. Dat voorstel wordt opgenomen in het wijzigingsbesluit voor de warmtenetten dat in opmaak is.

Bij de oplossing die wordt voorgesteld, moet de EPB-aangifte, conform het decreetale kader, binnen de zes maanden na de ingebruikname van de werken worden ingediend. Alle investeringen in het systeem van externe warmtelevering die worden gerealiseerd binnen de vijf jaar na de eerste vergunningsaanvraag van een gebouw dat aangesloten wordt op het systeem van externe warmtelevering, zullen meetellen indien men beschikt over contractuele engagementen die een resultaatsverbintenis voor die investeringen bevatten.

In 2014 en de afgelopen maanden zijn ook een aantal van de overige aangehaalde thema's met de stakeholders besproken in het beleidsplatform warmtenetten. Volgende stakeholders zijn vertegenwoordigd in het beleidsplatform: netbeheerders, bedrijfsfederaties van grote verbruikers, energiebedrijven en toeleveranciers, sectororganisaties van decentrale producenten, onderzoeksinstituten, de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG), lokale besturen, de administraties Ruimtelijke Ordening, Landbouw, Leefmilieu en Openbare Werken en de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG). Die besprekingen zullen, ook binnen een aantal subwerkgroepen, voortgezet worden in de loop van 2015. Het is dus nog te vroeg om daar conclusies uit te trekken, maar er komen uit de besprekingen tot nu toe wel al enkele eerste tendensen naar voren.

Wat de prijszetting betreft, heeft de strikte regulering, zoals gevolgd in Nederland, geleid tot jarenlange discussies en aanzienlijke vertraging. In het algemeen zijn de stakeholders veeleer voorstander van een duidelijke communicatie inzake prijszetting om een draagvlak voor warmtenetten uit te bouwen. Voldoende duidelijke en aantrekkelijke tarieven zijn dus noodzakelijk. Daarbij is ook een eenvoudige vergelijking met het meest gebruikelijke alternatief voor warmteproductie een belangrijk element.

In de huidige fase is het volgens de stakeholders niet aangewezen om de aanleg van warmtenetten toe te wijzen aan bepaalde marktspelers. Het is wel nodig om een rechtszeker kader te creëren waarin marktrollen en -verantwoordelijkheden gedefinieerd worden. Die rollen kunnen dan door verschillende marktspelers opgenomen of gecombineerd worden.

In mijn beleidsnota Energie heb ik die piste al uitdrukkelijk naar voren geschoven. Warmtenetten zullen de komende jaren zowel door publieke als door private spelers ontwikkeld kunnen worden. Dat is ook nodig, want Vlaanderen heeft een

achterstand goed te maken. De subwerkgroep inzake technische voorschriften moet nog bijeenkomen en zal dan aanbevelingen doen om heel praktisch naar die technische voorschriften te kijken.

Vervolgens, collega's, kom ik tot de calls in verband met groene warmte. Op basis van de drie georganiseerde calls hebben we een evaluatie gemaakt. Die heeft geleid tot een ontwerpbesluit met aanpassingen aan de steunregeling. Het ontwerpbesluit werd een eerste maal principiële goedgekeurd op 8 mei 2015. Een belangrijke voorgestelde wijziging is het uitbreiden van de calls met diepe geothermie. De steun voor warmtenetten wordt ook flexibeler gemaakt door de steun uit te breiden voor warmtenetten die voor minstens 50 procent door hernieuwbare energiebronnen of 50 procent restwarmte worden gevoed. Het toepassingsgebied wordt op die manier afgestemd op de definitie van energie-efficiënte stadsverwarming en -koeling uit de richtlijn met betrekking tot energie-efficiëntie die ook is overgenomen in de algemene groepsvrijstellingsverordening.

Er is ook voorgesteld om een IRR-toetsing (internal rate of return) in te voegen in de procedure. Voor nuttige-groenewarmte-installaties op biomassa wordt voorgesteld om de eis dat 95 procent van de brandstof biomassa is, te verlagen naar 85 procent. Dat komt overeen met de voorwaarde om als biomassa-installatie beschouwd te worden voor de toekenning van groenestroomcertificaten voor biogasinstallaties en voor bio-WKK's (warmte-krachtkoppeling). De verlaging van het aandeel biomassa moet projecten ook haalbaar maken. Voor de opwerking tot biomethaan wordt de steunregeling uitgebreid tot opwerking van biomethaan zonder injectie in het aardgasnet, indien het biomethaan als biobrandstof wordt toegepast.

Met de voorgestelde aanpassingen wordt een groter aantal projectaanvragen binnen de calls beoogd, zodat meer energiebesparing of productie van groene warmte wordt bereikt. De calls blijven open staan voor alle mogelijke investeerders in dergelijke projecten. Opdat de voorgestelde wijzigingen het beoogde resultaat kunnen hebben, wordt de volgende call gepland na het in werking treden van de wijzigingen. We hebben immers gemerkt dat we nu te beperkt zitten. Een definitieve goedkeuring van het ontwerpbesluit is mogelijk in juli. Een volgende call zou dan in september worden georganiseerd. Dat is op dit moment onze timing. De huidige aanpassingen vallen onder de algemene groepsvrijstellingsverordening, waardoor het geen expliciete goedkeuring moet krijgen van de Europese Commissie. De steunregeling 'call' is wel reeds aangemeld bij de Europese Commissie.

Ik merk dat de calls rond groene warmte op dit moment nog onvoldoende gekend zijn. In gesprekken op het terrein, bijvoorbeeld met lokale politieke verantwoordelijken die met energieprojecten bezig zijn, stel ik vaak vast dat men er niet van op de hoogte is. We zouden daar dus hetzelfde moeten doen als wat we bij de energielening hebben gedaan. We moeten een manier vinden om er meer over te spreken, er meer communicatie rond te voeren en ze zo meer bekend te maken. Op dit moment wordt de call gewoon bekendgemaakt via de website van het Energieagentschap en via de klassieke kanalen.

Ik heb de laatste weken en maanden gemerkt dat het nog niet genoeg gekend is. Ik moet nog een manier zoeken om het bekender te maken. Misschien moeten we eens een aparte studienamiddag organiseren. Soms zijn er projecten, maar heeft men er niet aan gedacht om met de call mee te doen.

Voor de warmtekaarten en de warmteatlas heeft VITO als timing eind dit jaar gezet. Het zal belangrijk zijn om na te gaan waar er restwarmte is.

Ik vind de opmerking over energiearmoede heel terecht. Ik vind het zelf heel moeilijk. Bewoners met een warmteaansluiting kun je uiteraard niet afschakelen. Ik heb er op dit moment eigenlijk nog geen oplossing voor. Als u suggesties hebt, mag u mij die altijd geven. Samen met minister Homans werk ik aan een

actieplan Energiearmoede tegen het eind van dit jaar. Energieleningen hebben we intussen ook opengesteld voor huishoudelijke toestellen, op vraag van het terrein. Wij hebben dus nog geen oplossing gevonden, maar er zal er wel een moeten komen. Ik ben zo eerlijk om dat te zeggen. Het gaat natuurlijk over een andere manier van denken: je kunt niet één elementje uit het circuit nemen. We moeten nagaan hoe we daar een antwoord voor vinden.

Bij energiearmoede merk ik vaak dat nieuwe technologie en investeringen ook een impact hebben op de bestaande systemen in de strijd tegen die energiearmoede. Een van de opmerkingen was bijvoorbeeld dat het heropladen om niet van gas afgesloten te worden, altijd opnieuw moet worden aangevraagd. Technologisch kan dat nu nog niet automatisch gebeuren. Het is natuurlijk wel Kafka dat men het altijd opnieuw moet aanvragen. Zodra er echt slimme meters zijn, kan dat worden opgelost. Maar intussen moeten we met nieuwe technologieën in situaties van energiearmoede onze systemen vaak herdenken.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

De heer Robrecht Bothuyne (CD&V): Minister, ik dank u voor uw uitgebreid antwoord. Het debat was alweer opnieuw begonnen naar aanleiding van een aantal elementen die u aanhaalde.

Het is zeer positief dat u snel werkt aan de wijzigingen in de EPB-regelgeving en dat u de juiste stappen zet. De vragen van het terrein om snel te gaan, zijn begrijpelijk. Ik ga ervan uit dat u erop ingaat. Misschien is het goed dat u nog een duidelijke timing aangeeft.

Het is ook positief dat u leert uit de Nederlandse ervaring voor de prijszetting en dat men 'case by case' nagaat hoe de kostenstructuur is, waarna er dan een evenwichtige prijszetting kan worden bepaald.

U wilt de verschillende marktspelers voor een deel vrij laten in wie mag aanleggen. Ik denk dat dat net het belang van een technisch reglement en een regulator verhoogt. U bent er niet op ingegaan wie als regulator zou worden aangeduid en hoe het technisch reglement wordt uitgewerkt. Dat reglement moet een aantal kwaliteitscriteria bevatten op basis waarvan de warmtenetten in Vlaanderen op een goede manier zullen worden aangelegd.

Minister, ik apprecieer uw eerlijkheid dat er nog geen oplossing is voor afsluiting bij wanbetaling. We moeten die oplossing wel vrij dringend vinden. Misschien kan er met de OCMW's worden samengewerkt om in geval van wanbetaling een deel over te nemen via afbetalingsplannen zodat de rekening op een goede manier wordt betaald. Voor de rendabiliteit van een warmtenet is het wel belangrijk dat een investeerder zekerheid heeft dat niet plots iedereen stopt met betalen omdat er toch geen regeling is en er toch warmte wordt geleverd. Als we de investeerders en de gezinnen zekerheid willen geven, moet er een regeling komen.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

De heer Andries Gryffroy (N-VA): Minister, ik dank u voor uw uitgebreid antwoord. U zegt dat we naar een hoger niveau moeten kijken, maar voor mij mag het nog een niveau hoger zijn.

Ik onthoud dat de derde call voor september 2015 is en niet voor juli 2015. Geen probleem.

Misschien moeten we eens nagaan hoe men in het buitenland omgaat met het probleem van energiearmoede. Ik zal zelf ook eens horen hoe men dat doet in München en Wenen. Wij staan niet alleen met dat probleem.

De call gaat enkel over het net. Ik denk dat er soms misverstanden rond bestaan. De call gaat niet over de afname en de productie. Een niet nader te noemen bedrijf uit de Kempen hoopt ook dat de boringen die ze moeten doen om het warmtenet te kunnen voeden, zullen inbegrepen zijn in de mogelijke aanvraag voor de call. De call gaat enkel over het net, boringen zijn een vorm van productie.

Tot slot, mijnheer Schiltz, u moet de kaart van Antwerpen eens bekijken. Er is een buis ingepland voor het Isvaggedeelte, het Antwerp-Zuidgedeelte en het Blue Gategedeelte. U zult zien dat de eindjes ongeveer een kilometer van elkaar liggen en dat ieder van de drie netten voorziet in een WWK of een biomassa plus een redundantiëketel. Dan zeg ik: koppel die drie stukken toch aan elkaar! Dan hebben we geen drie redundantiëketels nodig, dan hebben we er helemaal geen nodig. Dat is investeringsmatig veel goedkoper. Dat moet op grotere schaal worden bekeken. Ik heb het niet over een groot Vlaams warmtenet, daarover gaat het niet, maar als ik al die losse projecten zie, besluit ik dat er te weinig gepraat wordt tussen gemeenten en zelfs binnen bepaalde steden tussen de projecten. Misschien moet de Vlaamse overheid dat meer stimuleren.

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

De heer Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Mijnheer Gryffroy, dat is iets helemaal anders dan een ringbuis aanleggen. We kunnen onderzoeken hoe we op termijn tot een volledige vertakking voor heel de stad kunnen komen, niet alleen voor Antwerpen maar ook voor andere projecten, daar ben ik het helemaal mee eens. Mijn punt is dat je moet vertrekken vanuit lokale projecten die op zich rendabel kunnen draaien, anders gaan we heel veel moeten investeren, en daar is momenteel weinig ruimte voor. Het is iets anders om de bestaande projecten te bekijken en de missing links aan te duiden dan een hele ringbuis te bouwen rond de stad. Dat was mijn bezorgdheid.

Minister, het lijkt me goed dat u de werkzaamheden aanvat om tot prijsafspraken, garanties en dergelijke te komen. Het lijkt me goed dat er voldoende participatie georganiseerd wordt, dat de lokale overheden maar ook de bewoners en gebruikers van die netten op voorhand betrokken worden, zodat ze achteraf niet het gevoel krijgen dat ze een kat in een zak gekocht hebben, of dat ze tenminste goed weten wat hen te wachten staat. Ik verwijs in die context naar een aantal specifieke onfortuinlijke gevallen in Nederland, waar mensen met energiearmoede die hun facturen niet betalen, niet tijdig werden opgevangen. De vraag wordt heel fluctuerend gebruikt, een warmtenet gebruikt men niet zoals een gewone gasketel thuis. De mensen moeten mee worden ingeschakeld in een nieuwe manier van energie verbruiken in hun huis. Ik heb het volste vertrouwen dat u deze hachelijke taak tot een goed einde brengt.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.